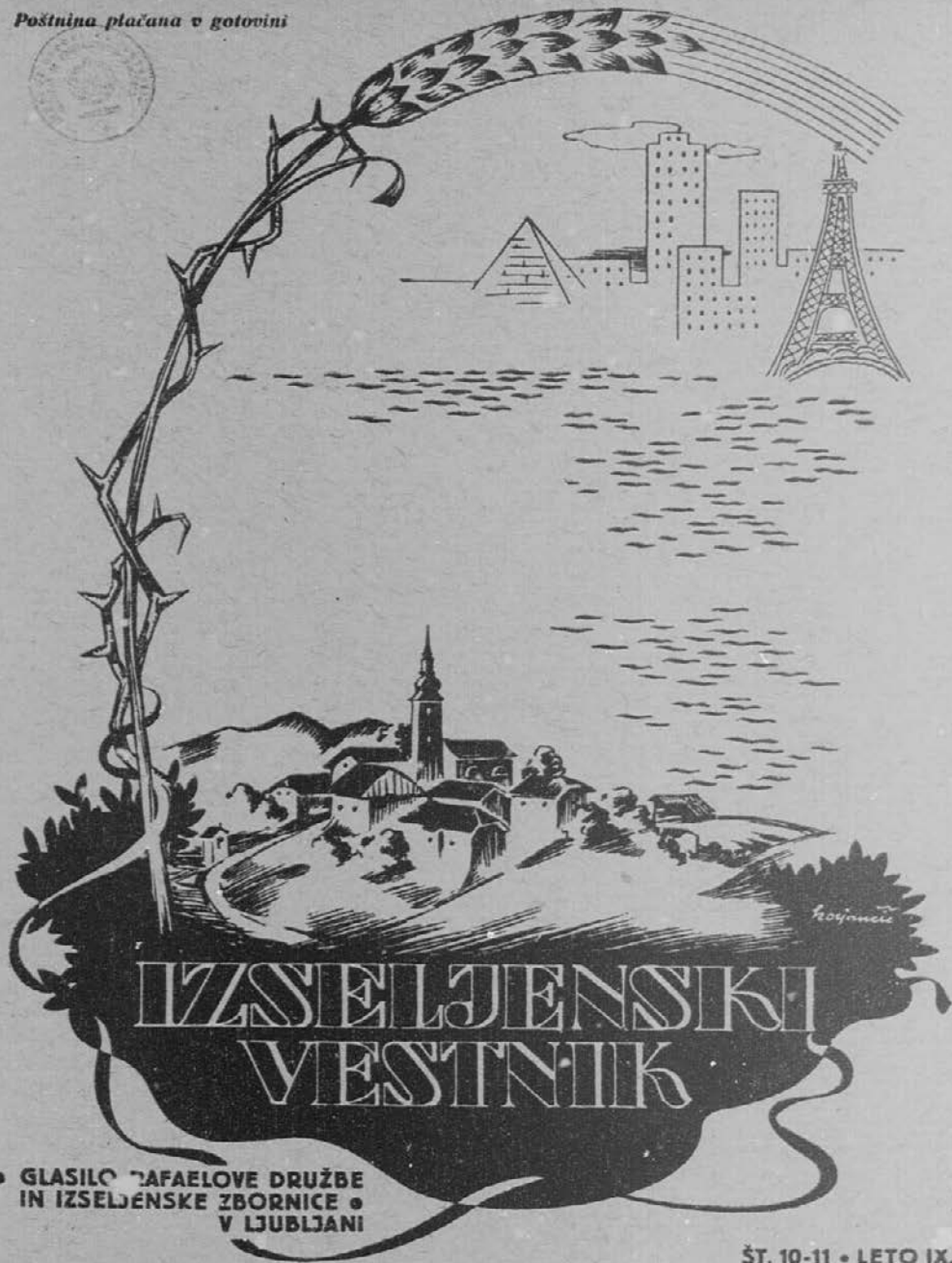

Poština plačana v gotovini

IZSELEJENSKI VESTNIK

• GLASILO "SAFAELOVE DRUŽBE
IN IZSELEJENSKÉ ZBORNICE •
V LJUBLJANI

ŠT. 10-11 • LETO IX.

1 9 3 9

»Izseljski vestnik« bo izhajal odslej vsakega 1. v mesecu. — Uredništvo in uprava: pisarna Družbe sv. Rafaela, Tyrševa c. 31/l. v Ljubljani, telefon 40-41. — Naročnina: za Jugoslavijo letno 15 din, za dijake 12 din; za inozemstvo letno: Argentina \$ 3, Belgija 25 Blg. Frs., Francija 20 Frs., Holandija 1 Gold., Italija 15 Lit., Nemčija 2 RM, U.S.A. 50 c. — Oglasi po dogovoru. — Odgovorni urednik: Viktor Plestenjak, Ljubljana, pisarna Družbe sv. Rafaela na Tyrševi cesti št. 31/l. — Za Zadržno tiskarno v Ljubljani: Maks Blejec.

„Prosveti“ v pojasnilo

V šesti in sedmi številki letošnjega »Izseljskega vestnika« sem orisal organizacijo nemškega izseljskega skrbstva. Z namenom, da Slovenci, ki imamo nad polovico svojega ljudstva razkropljenega po svetu, spoznamo, kako sistematično delajo drugi narodi za obranitev svoje krvi na tujem, sem se lotil proučevanja nemške izseljske organizacije po zanesljivih podatkih, ki so mi bili dostopni. Vsakdo, ki brez šovinističnih predsodkov čita ta članek, mora priznati, da je v njem obdelana zgolj organizacijska struktura nemškega stuttgartskega zavoda. Kajpak, vsakega zavednega Slovenca mora primerjavo slovenskega izseljskega skrbstva s to nemško organizacijo zaboleti, ko vidi, kako majhno in nesistematično je še naše delo za ohranjanje naše krvi na tujem, kako mačehovsko se ponaša naša javnost nasproti slovenskim izseljskim organizacijam. Vsakomur bi morala ta primerjava vzbuditi vest in — hud očitek.

Moj gori omenjeni članek je imel namen, dati smernice za naše izseljsko skrbstvo, da tudi mi začnemo delo za svoje rojake po svetu izvrševati sistematično in širokopotezno.

Chicaška »Prosveta« je pa čutila potrebo, da porabi ta članek za napad na naše glasilo in na naše delo. Naš list imenuje »obskuren«. Res je, tudi nam je žal, da je še tako majhen. Toda to ni naša krivda. Začetek je. Vsak začetek je pa težak. »Prosveto« prosimo, da nam pomaga dvigniti število naročnikov, pa bo vzporedno s temi rasel tudi list.

Ce pa smo pohvalili skrb nemškega naroda za njegove izseljence, s tem nismo delali za nikogar propagande, temveč smo tudi nasprotniku priznali, kar dela dobrega, to pa popolnoma v skladu s pisanjem »Prosvete«, ki se je že tolikokrat pritoževala, češ da so »nekateri krogi« tako majhni, da nasprotniku ne priznajo, kar stori dobrega.

Gospodje v Chicagi! Razdira vsakdo lahko. Zida pa samo zidar!

Plestenjak Viktor.

H

Obrestujemo vloge na hranilne knjižice in v tekočem računu z najugodnejšo obresno mero.

Dajemo posojila vsake vrste.

Kupujemo, prodajamo in posojujemo vrednostne papirje.

Opravljamo vse posle denarnih zavodov.

Dravska banovina jamči z vsem svojim premoženjem in davčno močjo za naše obveznosti.

RANILNICA DRAVSKE BANOVINE

Ljubljana
Maribor
Celje
Kočevje

Prečastiti gospod!

Dne 3. decembra bo slovenski narod zopet posvetil našim izseljencem s proslavo te nedelje kot izseljenske nedelje. Oba naša slovenska škofa, ljubljanski in mariborski, sta izdala posebne odredbe glede te proslave in Družba sv. Rafaela Vas lepo prosi, da bi jih tudi v Vaši cerkvi izvedli v čim najlepši meri. Način, pa tudi dan, ako bi za Vas ta nedelja ne bila primerna, prepuščamo popolnoma Vaši razsodnosti in Vaši dobri volji.

Družbi sv. Rafaela je čast, da Vam priloženo pošilja kot osnutek cerkvenega govora za to nedeljo in položnico, po kateri prosimo, da bi poslali vse prispevke, katere boste nabrali za Družbo sv. Rafaela v ta namen.

Veliko je slovenskih župnij in cerkva, kjer se izseljenska nedelja do sedaj še ni praznovala. In vendar je izseljensko vprašanje tudi naše najvažnejše misijonsko vprašanje, ker gre tu v prvi vrsti za ohranjenje svete vere naših izseljencev. Ne smemo pozabiti, da nam je do sedaj odpadlo od Cerkve in vere že nad 50% naših slovenskih izseljencev. Veliko odstotkov te občutne izgube bi se dalo preprečiti, ako bi bili mi tu doma ob pravem času storili svojo dolžnost do svojih ljudi. Mi delamo za misijone med pogani, da bi jih dobili za Kristusa. Toda le preveč smo pa pri tem pozabili, da nam nove pridobitve za Kristusa Kralja malo pomagajo, ako celo med lastnimi brati doživljamo tako pretresljive izgube. Za vsakega novega kristjana med pogani, smo izgubili najmanj tri naše lastne brate.

Ali bi ne bilo zato popolnoma pravilno, da usmerimo svoje misijonsko delovanje po naših cerkvah pred vsem v to smer, da delamo, agitiramo, žrtvujemo in zbiramo za naše lastne brate in jih rešujemo Kristusu? Zelo obupno kričim k nam tudi naša diaspora na jugu. Za poganke misijone skrbe vsi narodi sveta. Za naše izseljenske misijone, če ne bomo skrbeli mi, nihče drugi ne bo.

Zato Družba sv. Rafaela prav lepo prosi tudi Vas, častiti gospod, Vašega sodelovanja s tem, da boste to nedeljo obhajali tudi v Vaši cerkvi in sicer tako, kakor Vas Družba sv. Rafaela prav lepo prosi in je v osnutku cerkvenega govora natančno označeno.

Za vsako uslugo se Vam Družba sv. Rafaela v imenu nad pol milijona naših slovenskih izseljencev že v naprej kar najiskrenejše zahvaljuje.

Letos bomo objavili v časopisju vse one župnije in cerkve, kjer se bo izseljenska nedelja praznovala, kakor tudi finančni uspeh.

Z odličnim spoštovanjem

Rafaelova družba
in
Izseljenska zbornica

Letni občini zbor Družbe sv. Rafaela se bo vršil letos v ponedeljek 4. decembra ob 4 popoldne v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo v Beethovnovi ulici. Prosim, da pazite, da ne v Trgovski zbornici, ki je v Gregorčičevi ulici, temveč v Zbornici za trgovino, obrt in industrijo, ki je v Beethovnovi ulici.

Misli za pridigo na izseljensko nedeljo.

Danes praznujemo po vseh naših cerkvah svojo izseljensko nedeljo, t. j. nedeljo, katero smo si določili, da jo posvetimo razmišljanju o naši krvi na tujem, o slovenskem izseljenstvu.

Naše izseljenstvo je za nas zelo boleča rana, ki nam jo je zadala doba zadnjih 50 let. Ena petina naše slovenske krvi je morala zaradi revščine oditi z doma širom po svetu v razne države, da si poišče kruha. Ena tretjina je je ločene po krivičnih državnih mejah od našega narodnega telesa. Nekoliko stotisoč je je pa raztresene po našem jugu. Tako imamo danes skoraj polovico svojega naroda na tujem. Noben narod na svetu ni glede tega tako nesrečen, kakor je ravno naš.

1. Današnja nedelja ima zato namen obrniti misli vsega naroda in vsakega posameznika na to rano, da se je zavemo, da začutimo njeno globoko bolečino in da ji posvetimo takšno pozornost, kakršne je treba, ako se hočemo narodno ohraniti.

2. Naše izseljensko vprašanje je predvsem naše narodno vprašanje, vprašanje naših narodnih koristi in našega narodnega obstoja. Tudi je vprašanje našega narodnega gospodarstva, kako naj naše izseljenstvo uredimo, da bo donášalo narodu in izseljenstvu čim največ gospodarskih koristi.

Narodno pa vemo, in si prav nič ne prikrivamo, da so vsi naši izseljenci, ki bodo ostali na tujem, za nas popolnoma izgubljeni.

Tudi gospodarsko vemo, da mi posamezniki in kot fara zanje ne moremo ničesar storiti. Oboje je delo in dolžnost naših državnih in banovinskih oblasti.

3. Toda izseljensko vprašanje je tudi naše **versko vprašanje**. Tu pa je vse delo samo nas vernikov, da ga izvršimo. Ne gre sicer toliko za to, kakor da bi bila vera našega naroda tu doma odvisna od našega izseljenstva, dasi ji verski odpad našega izseljenstva z vplivi, zlasti pismenimi, lahko mnogo škoduje in ji je tudi že mnogo škodoval. Gre predvsem za to, koliko smo mi tu doma dolžni in koliko moremo storiti za svoje izseljence na tujem, da jim pomagamo ohraniti vero svojih očetov. Zato je za nas Slovence izseljenski misijon najvažnejši misijon, ki ga imamo.

a) Mi se zanimamo in skrbimo zelo hvalevredno za poganške misijone, to je za to, kako bi pomagali nesti raznim nekrščanskim narodom po Aziji, Afriki in Ameriki sveti evangelij Kristusov. Vsako leto za to mnogo žrtvujemo in mnogo zberemo. Imamo vsako leto tudi eno nedeljo, posvečeno temu vprašanju. To je gotovo prav lepo in to je naša dolžnost.

Toda naše misijonsko delo bi bilo nepopolno, ako bi na eni strani pomagali nesti Kristusa med poganške narode in pridobivati duše za Kristusa, obenem pa pustili, da se zaradi naše brezbriznosti na drugi strani tisoči izgubljajo za Kristusa, in sicer ti, ki imajo za svoj odpad ogromno odgovornost pred Bogom, ki so pa še naši lastni krvni bratje in sestre. Zato bi bilo vse naše misijonsko delo za katoliške misijone polovičarsko, ako ne bi bilo združeno z marljivim delom za slovenske izseljenske vernike.

Zato bi bilo brez dvoma zelo pogrešeno, ako bi se vsaj tako, če ne z večjo skrbjo ne zanimali za naše slovensko izseljensko misijonstvo, ki hoče delati za to, da sv. evangelij ohranimo tistim, ki ga že imajo. Ti so naša lastna kri, naši bratje in sestre, to smo mi sami. Zato današnja nedelja ni nič drugega, kakor velika misijonska nedelja slovenskih misijonov med našimi brati na tujem.

b) Kamor koli po svetu pogledamo med naše izseljence, najdemo zelo obupne, prežalostne verske razmere.

V naši diaspori, v južnih krajih naše lastne države, imamo visoko nad dvestotisoč Slovencev raztresenih. Tisoči nam odpadajo od vere in se izgubljujejo za našo Cerkev, ker ni zanje dovolj, ali slabo preskrbljeno.

Naše sezonsko izseljenstvo, ki odhaja vsako leto v letnih mesecih zlasti v Nemčijo, je versko popolnoma prepuščeno samemu sebi. Letos smo poslali za njimi posebnega duhovnika. Pa kaj bo en duhovnik za nad 15 tisoč vernikov, ki so raztreseni po vsej Nemčiji.

V Franciji so sedaj sezonski izseljenci popolnoma brez duhovne oskrbe.

Poglejmo v kraje za našimi mejami, kako kriči njih težka cerkvena preizkušnja k nam po pomoč.

Poglejmo po zahodnih evropskih državah, po obeh Amerikah, Afriki, Avstraliji. Povsod enako! So kraji, kjer je deloma preskrbljeno za naše vernike, t. j. v severni Franciji, v Združenih državah ameriških, v Buenos Airesu v Argentini in v Egiptu v Afriki. Toda v veliki večini pa so naši izseljenci versko popolnoma zapuščeni in nam odpadajo od vere in Cerkve. Poznavalci verskih razmer med našim svetovnim slovenskim izseljenstvom trdijo, da jih je do danes najmanj 50% odpadlo od vere in Cerkve in so sami in njihovi rodovi izgubljeni za Boga. Pomislimo, od vsakih 100 naših ljudi na tujem jih je 50 že izgubilo svojega Boga in svojo dušo!

Kdo bo za vse te tisoče, da, stotisoče versko poskrbel, ako ne mi, njihovi lastni bratje in sestre? Za poganse narode skrbe tudi vsi drugi katoliški narodi. Ti toliko več lahko store, ker nimajo polovico sebe zunaj sebe, versko zancemarije, kakor mi. Za naše slovenske brate in sestre na tujem, če mi Slovenci sami ne bomo poskrbeli, nihče drug ne bo.

d) Pa če bi tuji katoliški narodi, med katerimi žive naši slovenski izseljenci, tudi hoteli zanje versko poskrbeti, je to zelo otežkočeno, ker jih ne razumejo in ne poznajo. Letos spomladi je pisal kardinal Bertram iz Breslave v imenu nemških škofov našemu prevz. g. škofu pismo, kjer pravi, da nemški katoliški verski delavci ničesar uspešnega ne morejo storiti za naše slovenske sezonske izseljence brez naše krepke in delovne pomoči. Mi doma moramo poslati za njimi naše duhovnike, ki jih bodo razumeli, da bodo šli po naselbinah, jim pridigali, jih spovedovali, jim predavali. Mi od doma jim moramo pošiljati versko časopisje v tujino, ker nemškega ne razumejo. Sorodniki, župniki, škofje iz domovine jim morajo pisati in jih bodriti k zvestobi v veri.

4. Ker je torej naše izseljensko vprašanje tudi v veliki meri naše važno misijonsko vprašanje in sicer za slovenske izseljence izključno samo za nas Slovence, zato sta oba naša cerkvena nadpastirja ukazala, da se današnja nedelja praznuje tudi po naših cerkvah in tako tudi v naši cerkvi. Tudi v naši cerkvi zato danes govorimo, molimo in delamo za naše izseljence, vršimo veliko misijonsko delo našega naroda. Tudi v naši cerkvi danes poslušamo obupne klice stotisočev naših bratov in sestri iz tujine po pomoči in rešitvi, da jim pomagamo rešiti njihove duše, ki kličejo k nam kakor uboge duše, ki versko poginjujejo in trpe: »Usmilite se nas, usmilite se nas, vsaj vi, prijatelji, bratje, sestre, starši naši in nam pomagajte!«

Zato je danes za nas vse v resnici veliki misijonski dan... O, da bi čuli ta obupni klic mi vsi, duhovniki, vse naše redovne družine, pa tudi vsi slovenski verniki, zlasti tisti, ki imajo svoje sorodnike na tujem.

Zato danes:

a) molimo zanje in jih v vročih molitvah in sv. obhajilih priporočajmo usmiljenju in varstvu božjemu: »Presveto Srce Jezusovo, Marija Kraljica slovenskega naroda, sv. Ciril in Metod, sv. Jožef, pomagajte jim! Prosite zanje, rešite jih, da, ko iščejo svojega kruha, ne izgube svojega Boga in svoje duše!«

b) žrtvujmo, kolikor največ moremo denarno, da podpremo našo slovensko misijonsko izseljensko Družbo sv. Rafaela, da bi zmogla ogromno nalogo, katero te dušne potrebe naših izseljencev stavljajo nanjo:

c) danes naj čim največ vernikov tudi v naši fari pristopi v Družbo sv. Rafaela in tako sodeluje pri tem velikem misijonskem delu;

d) čim največ naših faranov naj se naroči na »Izseljenski vestnik« in tako stoji v občestvo tega velikega misijonskega pokreta.

e) danes naj se vse naše družine spomnijo svojih dragih na tujem in jim pišejo za božič pismo, v katerem naj jih bodre in navdušujejo za zvestobo Bogu, Kristusu, Mariji, za delo za zveličanje svoje duše, jih opozore, da »kaj pomaga človeku, če ves svet pridobi, svojo dušo pa izgubi«.

To veliko delo nalaga današnja doba nam slovenskim katoličanom. Ali jo bomo razumeli? Naša dolžnost je, da jo razumemo in izvršimo. Pred Bogom, pred svojo vestjo in pred svojim narodom smo odgovorni zanjo.

Izseljenska nedelja vsako leto je zato nedelja naše krvi, našega srca in tudi naše vere.

Zato storimo danes vsak izmed nas svojo dolžnost do svojih izseljencev v polni meri in Bog bo naš stoterni plačnik. Kdor je rešil eno dušo svojega brata, je rešil svojo dušo. Ne pozabimo, koliko so naši izseljenci že poslali domov od svojih žuljev! Kako radodarni so podpirali in mnogi še danes podpirajo svoje domače in svoje sorodnike. Zato že čut hvalečnosti zahteva od nas, da danes mislimo in molimo zanje, pa tudi storimo vse, kar nas naša Družba sv. Rafaela prosi, da storimo, in Bog bo naš stoterni plačnik.

Kako Bogu ljubo je delo za katoliške izseljence, je pokazal že v starem zakonu, ko je poslal Tobijevega sinu, ko je odhajal na tuje, svojega nadangela, da ga je varoval in srečno nazaj pripeljal.

Kristus Gospod je sam postal takoj po svojem rojstvu izseljenec, ko je bežal z Marijo in Jožefom v Egipt in preživel svoja najnežnejša leta na zemlji v grškem izseljenskem življenju v tujini, v Egiptu.

Sv. Cerkev je vsekdar s posebno ljubeznivo skrbela in molila za popotne svoje otroke. Pri vseh molitvah je vpeljala tudi molitev za brate, »ki jih ni tukaj«. Se celo na Veliki petek, pri prelepih molitvah pred križem, se jih spominja.

S koliko ljubeznivo je za slovenske izseljence skrbel naš veliki pokojni nadškof Jeglič! Kolikokrat je rotil in bodril svoje vernike, da naj skrbje in močijo zanje. Enako pokojni mariborski škof Napotnik.

Iz iste ljubezni in skrbi za slovenske izseljence sta tudi naša sedanja škofa vpeljala po obeh škofijah današnjo nedeljo kot izseljensko nedeljo.

Zato naj bo današnji dan tudi za nas vse dan ljubezni do naših bratov in sestra in Bog bo blagoslovil nas tu doma in vse naše na tujem. Amen.

St. 5488, 17. novembra 1959.

Imprimatur.
Generalni vikar:
I g. Na d r a h.

Združna tiskarna v Ljubljani

O. Kazimir Zakrajšek:

Za izseljensko nedeljo

»Sveta si, zemlja, in blagor mu, komur rodiš!«

Teh velikih besed našega pesnika nihče globlje doumeti in v svoji duši občutiti ne more, kakor jih občuti naš slovenski človek na tujem. Morda se mu godi bolje kakor se mu je godilo doma. Morda je v tujini gmotno bolj zadovoljen in srečen. Vendar ena mu je v srcu rana, ki se noče zaceliti, ki ga bolj in bolj skeli, čim dalj je na tujem — hrepenenje po domu, po lepi slovenski zemlji. Omeni mu to lepo zemljo, pa se bo še sivemu starčku raznežilo srce. Zajokal bo kot otrok. Srce mu bo zakoprnelo po lepih slovenskih gričih in gorah, po mirnih dolinah in ravninah. O, Slovencec ljubi svojo zemljo zvesto in iskreno, ljubi svoj narod.

Visoko je število teh naših krušnih izgnancev. Do štiri sto tisoč jih je razkropljenih prav po vsem božjem svetu, po vseh delih in državah sveta. Tam po Kanadi in Zedinjenih državah, po južni Ameriki od Mehike do Ognjene zemlje, tam po Afriki, v Egiptu in Nataliji in še po Aziji in Avstraliji so razkropljeni, kjer plode in množe tuje gospodarstvo, proūajajo svoje telesne sile, svoje duševne zmožnosti za skorjico revnega, grenkega izseljenskega kruha. Pa ne jedo tega kruha sami! V svoji ljubezni do domovine in naroda ga požrtvovalno in bratovsko dele s svojci tu doma. Bogato dajejo od svojih žuljev, da rešijo svoje domače gladu, jim ohranijo streho nad glavami, da rešijo slovenske grunte pred propadom, da polnijo blagajne naših denarnih zavodov s svojimi vlogami, plode našo trgovino in našo obrt, množe naše narodno gospodarstvo.

Koliko tisočev jih hrepeni, da bi se vrnili v sveto rodno zemljo in tu legli k večnemu počitku — ko bi mogli. Toda z njimi so njih družine in sredstev ni za dolgo pot. Ostati morajo na tujem. Nikdar se jim ne bo izpolnila ta srčna želja. V tuji zemlji bo njih zadnje počivališče.

Na veliki dobrotniki našega naroda so naši izseljenci. Bratje in sestre so nam, kri na naši krvi. Ali jih moremo, ali jih smemo pozabiti? Zločin bi bil to, zločin nad lastno krvjo, nad lastnim narodom.

Da se to ne zgodi, bomo tudi letos na prvo adventno nedeljo 3. decembra praznovali izseljensko nedeljo, dan vseh naših na tujem. Po naših cerkvah bomo kot verni kristjani molili zanje. Naša srca se bodo dvigala pred prestol večnega Očeta v tihih prošnjah, naj blagoslavlja in varuje naše brate in sestre na tujem. Svojci tu doma se bodo zbirali pri obhajilnih mizah in sprejemali božje Telo zanje. Dušni pastirji nam bodo pri službah božjih govorili o lepi in sladki doiznosti, ki naj jo spolnimo v ohranitev naše krvi na tujem za Boga in narod. Če pomagamo nesti svet. križ tujim pog. askim narodom, o, kako radi, s kakim srčnim veseljem bomo delali in se žrtvovali šele za to, da ga ohranimo v srcih svojih lastnih bratov in sester. V naših dvoranah bodo ta dan prireditve, ki naj v nas vseh požive spomin in ljubezen do rojakov po svetu, ki naj okrepe in obnove vse nežne vezi krvne in narodne zavesti. Na novo naj ustvarijo krepko slovensko in jugoslovansko skupnost, ki nam je danes bolj kot kdaj koli prej potrebna. Po naših družinah bodo ta dan misli hitele k njim, njim bodo posvečeni razgovori, k njim bodo romala pozdravna pisma.

Ta dan bomo zbirali darove, da podpremo našo narodno izseljensko mater — Družbo sv. Rafaela, da bo zmogla svoje veliko poslanstvo, ki ga vrši zanje v imenu naroda in države, rešuje, kar se še rešiti dan, štiti, kjer in kolikor more, ohranja Bogu, narodu in državi, kar je naše, kar mora ostati naše, če se nočemo izpostaviti nevarnosti za svoj lastni obstanek. Skoraj polovico sebe imamo na tujem, izven državnih in ožjih slovenskih meja. Težko nam je v duši, ko se spomnimo te trde resnice. Izseljenska nedelja ima zato namen, opozoriti ves narod na to boleče dejstvo. Veliki čas nas kliče k delu, ali bo šel njegov klic mimo nas?

Tudi naše glasilo »Izseljenski vestnik« moramo zanesti to nedeljo v vsako slovensko hišo. Ni to kak leposloven list, niti verski. Na videz tudi zanimiv ni. Toda samo tam in takrat ni zanimiv, kjer ni razumevanja za veliko in težko dobo našega naroda, kjer ni ljubezni do lastne krvi. Kjer pa je to, tam je, bo, tam mora biti tudi »Izseljenski vestnik« zanimiv, skrajno zanimiv in važen list, glasnik vsega, kar je v zvezi z našim narodnim obstankom. Proučili ga bomo in ga skušali razumeti, z njim delati, saj bomo s tem reševali — sami sebe.

Vsak narod ima takšno usodo, kakršne je vreden in kakršno si sam ustvari. Naše izseljensko skrbstvo je veliko delo za našo bodočnost, za našo usodo. Ga bomo li zanemarili? Ne daj Bog! Zanemarili bi s tem sebe, zanemarili vso svojo bodočnost — po lastni krivdi.

Zato prosimo ves slovenski narod, da se vsega tega zave ob letošnjem tretjem decembru, naj izseljensko nedeljo praznuje v razumevanju svoje naloge in odgovornosti pred zgodovino. Sebi jo posvetimo, svoji lastni rešitvi, ki je obsežena v skupnosti in trdni povezanosti vseh, po širnem svetu razkropljenih delov slovenskega naroda.

Vse naše slovensko časopisje, dnevno, tedensko in mesečno, prosimo, da ne prezre te velike nedelje, ne prezre velikega dneva našega narodnega obrambnega dela in naj po najboljših močeh prispeva za njegov uspeh.

Ce smo še klen in zdrav organizem, bo pokazala izseljenska nedelja in njeno praznovanje. Po tej nedelji lahko in smelo presodimo, koliko je v nas še življenjske volje, življenjske sile. Zato, praznujmo jo vsi in pokažimo: še smo tu, pa tu tudi hočemo ostati.

Bratje in sestre na tujem, praznujte ta dan skupno z nami! Ena duša, eno srce moramo biti ta dan, vsi v močni volji in v močnem delu za slovensko skupnost in za srečo naše države.

Bratom in sestram v tujini

O, sveta, lepa slovenska zemlja! Kako težko ste se ločili od nje! Kolikokrat se nanjo spomnite na tujem, kaj ne? Vzljubili ste svojo novo domovino. Vendar na svoj dom pod Triglavom niste mogli pozabiti.

Tudi vaša mati domovina ni pozabila na vas. Mi tu doma mnogo mislimo na vas, skrbimo za vas. Kako radi bi videli, da bi se naše in vaše razmere tako uredile, da bi se vsi vrnili sem domov. Ker pa to ni mogoče, bratje in sestre, ostanimo si zvesti vsaj ločeni! Če nas ločijo gore in vode, kdo naj loči naša srca? En narod smo! Ena mati nas je rodila! Kako bi bilo mogoče, da bi drug drugega pozabili, si postali nezvesti?

Da bi mi tu doma na vas ne pozabili, smo si vsako leto določili posebno nedeljo, prvo adventno nedeljo — letos 3. decembra, ki jo praznujemo na poseben način, zato da nas posebno živo spomni na vas, v nas obnovi vse sladke družinske in krvne vezi z vami.

Ta dan se po vseh naših cerkvah pri vseh mašah pridiguje o vas;
se po vseh cerkvah opravljajo maše in molitve za vas;
vaši domači prejemajo svete zakramente za vas;
se po vseh cerkvah pobirajo darovi za organizacijo, ki skrbi za vas v vaših težavah;

se pobirajo člani za Družbo sv. Rafaela in Izeljensko zbornico, ki vrši v imenu naroda izseljensko službo za vas;

se pobirajo naročniki za »Izeljenski vestnik«, ki je glasilo vseh slovenskih izseljencev po širnem svetu;

po vseh dvorajah, pri vseh društvih se vrše popoldne ali zvečer tega dne izseljenske prireditve z igrami, petjem in predavanji o velikem delu, ki ga vršite vi za svoj narod po raznih državah sveta, pa tudi o vašem trpljenju in pomoči, ki ste jo že nudili domovini od svojih krvavih žuljev;

po vseh družinah se ta dan govori o vas in vaši domači se pozivajo, da vam ta dan pišejo za božič;

vse naše časopisje v dneh okrog te nedelje piše o vas;

vse naše radijske postaje imajo izseljenske ure za vas.

Tako skuša vaša domovina ohranjati spomin in ljubezen do vas; skuša dokazati, da vas še zvesto ljubi in vas hoče ljubiti.

Dragi Slovenci v tujini! Ali vas sme vaša domovina prositi, da nedeljo 3. decembra tudi vi na enak način posvetite njej, svoji materi, kot domovinsko nedeljo? Da se ta dan tudi vi skušate obnoviti v svoji zvestobi do svojega naroda tu doma, katerega kri ste?

Ali bi vas smeli prositi, da bi na to nedeljo tudi v tujini po vaših cerkvah, po vaših dvorajah, po vaših društvih, po vaših družinah storili za nas vse to in tako, kakor mi tu za vas?

Bratje in sestre! Vsi skupaj smo ena narodna družina, sicer telesno ločeni, vendar v srečanju in duhu združeni in hočemo ostati v narodni skupnosti.

Zakaj bi vi ne smeli in ne mogli biti enako navdušeni za svoj — slovenski narod? Le bodite zvesti krušni državi! Le naj bo vaša mladina navdušena za svojo novo domovino! Toda pri tem pa naj ostane zvesta svojemu slovenskemu narodu, katerega kri je in ostane!

Izeljenska nedelja naj nas vsako leto krepko združi v eno narodno skupnost srca in duha!

Vse slovensko časopisje prosimo, da prinesejo ta ali kak drug primeren oglas za praznovanje te nedelje. Veliki so časi, v katerih živimo. Bodimo tudi mi veliki!

Vse naselbine, ki boste praznovale to nedeljo, lepo prosimo za »Izeljenski vestnik« sporočila.

Z iskrenimi domovinskimi pozdravi

Družba sv. Rafaela in Izeljenska zbornica.

Dogodki zadnjih mesecev so v izvestni meri oplivali tudi na tehnično stran izdaje našega lista. Zato ni mogel iziti v roku, ki smo ga v dobri veri navedli v poslednji dvojni številki. Vse svoje drage naročnike oljudno prosimo, da to vpoštevajo. Odslej bo list redno izhajal. Še posebej pa prosimo naročnike v Franciji in Nemčiji, naj nam javijo svoje naslove, v koliko so se spremenili, da jim bomo mogli list v redu pošiljati. Dovoljujemo si opozoriti tudi na to, da je z oktobrom potekla naročnina. — Uredništvo.

„Izseljenstvo — naša čast in naša rešitev“

Leto 1938. pomeni usodno letnico za vse narode in njihove države v ogromnem ozemlju, ki se razprostira med Rusijo in Nemčijo, od Baltika do Jadranskega in od tu do Črnega morja. Z njim se je začel daljnosežni proces, ki se je za enkrat končal s prestankom samostojne Avstrije, s pridruženjem Sudetov k Veliki Nemčiji ter uničenjem bratskih slovanskih držav Češko-Slovaške in Poljske. Prirodno je, da je ta vulkanizacija srednje Evrope povzročila veliko zaskrbljenost pri vseh narodih in njihovih državah za lastno politično, kulturno in gospodarsko svobodo ter samostojnost.

Pojavili so se tudi premnogi preroki, ki napovedujejo konec majhnim in srednjim narodom ter njihovemu samostojnemu državnemu življenju. Nastopili so zagovorniki imperialističnih »življenjskih prostorov« ki hočejo izvesti novo preureditev Evrope na osnovi preživelih se zgodovinskih, strateških, tako imenovanih geopolitičnih stvarnosti. Nova doktrina odreka zlasti majhnim narodom možnost svobodnega življenja, posebno iz gospodarskih ter političnih razlogov.

Zgodovina in dejanska resničnost nas pa prepričuje, da so vsi ti preroki in zainteresirani apostoli »Nove Evrope« v veliki zmoti. Zgodovina nam dokazuje, da so si tudi najmanjši narodi v Evropi izvojevali in ohranili svojo svobodo in samostojnost, če so bili napolnjeni z neomajno voljo za veličastno borbo. Vsi zgodovinski veki nam poročajo o Leonidih, Hoferjih in Črnih Jurjih, ki so vodili svoje neustrašne junaške čete v zmagovito borbo proti na videz nepremagljivim imperijem. Zgodovina nam pa tudi jasno govori, da so se majhni narodi vedno in vedno zopet izkazali tudi gospodarsko in kulturno za neprimerno bolj odporne kakor veliki in največji narodi. Se srečnejša se nam prikaže bilanca v korist majhnih narodov, če gledamo na dejansko resničnost današnje Evrope. Kultura in gospodarstvo majhnih narodov v Evropi, zlasti skandinavskih, deloma tudi baltičkih, pa tudi Holandcev, Belgijcev, Švicarjev, je neizpodbiten dokaz, ki govori v prilog zmagovite eksistence majhnih narodov. Zgodovina in dejanska resničnost nam nudita neovrgljiv dokaz, da ni življenje narodov odvisno od njihove številčne moči, njihove rasne in krvne osnove, marveč od sile njihovega duha, volje in njihovega discipliniranega čustvovanja, od duhovnih in religiozno-moralnih sil, ki morajo biti trajno usmerjene v en edini namen, to je v načrtno vzgojo in obrambo božjega obraza, ki je vtisnjen vsem narodom sveta v duhu enakopravnosti in enakovrednosti med majhnimi in velikimi narodi. Kdo hoče biti tako neumen in trditi, da je življenjski elan in sreča posameznika odvisna od njegove debelosti ali suhosti, od njegove višine ali majhnosti? Prav tako neosnovana in nevzdržna je doktrina novih apostolov, ki odrekajo majhnim in srednjim narodom pravico do samostojnega političnega, kulturnega in gospodarskega življenja. Intenzivnost v kulturi, v gospodarstvu, v negovanju tradicije in brezpogojnem spoštovanju zdrave in disciplinirane svobode, edinosti duha in volje, dviganje občestvenega, demokratskega mišljenja in čustvovanja, ki se mora odražati tudi v dejanskem socialnem življenju, visoko vrednotenje religije in morale, so in morajo biti odlike majhnih narodov, ki zajamčijo v polnem ne samo enakovrednosti, marveč v marsikaterem oziru celo prednost majhnih narodov pred velikimi in največjimi. Ko primerjamo življenjsko borbo med majhnimi in velikimi narodi, izpade bilanca v korist majhnih narodov bržkone tudi že iz enega važnega razloga. Velikih narodov se drži Kajnov madež, ki hromi njihovo narodno življenje in jim onemogoča, da bi ustvarili med narodi in državami tako sobitje in sožitje, ki odgarja

krščanski morali. Veličastna in sveta je borba majhnih narodov za njihovo svobodo, enakopravnost in enakovrednost, ker odgovarja božji volji in božjemu, naravnemu zakonu, ogabna, nečloveška, brezbožna je borba velikih narodov, če gre za zavojevanjem tujega in uničenjem svobode drugih.

„Izseljenstvo — naša čast“

Petegnili sem v kratkem bilanco med majhnimi in velikimi narodi zato, da dokažem, kako neumesten je vsak pesimizem, vsako malodušje, pa tudi otroški sentimentalizem, ki se mu tu pa tam vdajajo majhni narodi in posebno še njihova inteligenca. Mislim, da so moje uvodne besede bile potrebne predvsem na tem mestu, ko se dotaknemo največje rane Slovencev, to je njihovega izseljenskega vprašanja. Izven vsakega dvoma je, da pomeni pol milijona izseljencev za majhen slovenski narod veliko narodno nesrečo. Če prištejemo k izseljencem še pol milijona Slovencev, ki živijo kot narodne manjšine v tujih državah, nam dejstvo, da živi dobra polovica Slovencev izven svoje narodne države, Jugoslavije, dovolj jasno dokazuje popolnoma nenormalen položaj našega naroda. Ni naroda v Evropi, ki bi bil na izseljenskem in narodnem manjšinskem vprašanju tako zelo zainteresiran kakor vprav mi. Gotovo je, da so tisti narodi srečnejši, ki morejo dati vsem svojim sinovom in hčeram kruha in jela na svojem narodno-državnem ozemlju in ki združujejo vse svoje narodne skupine v lastni narodni državi. In povsem prirodno je, da stremi vsaka država za tem visokim narodnim smotrom. Naloga svobodnih Slovencev, vseh Jugoslovancev in njihove narodne države je, da skušajo to veliko rano na našem narodnem telesu spremeniti v pozitivno korist za narod in državo s tem, da skrbijo za vzorno organizacijo našega izseljenstva.

Neizpodbitna je resnica, da je naše izseljenstvo do matere zemlje vedno izvršilo svojo dolžnost. Naše izseljenstvo nam je bilo vedno v čast. O tem bi bilo mogoče napisati veliko knjigo. Omejiti pa se hočem le na tri ugotovitve.

Prvič nam je bilo naše izseljenstvo v čast kot celota. Tudi za svobodne Slovence in Jugoslovane bi bila spodbudna brošurica, ki bi zbrala vse izjave raznih odličnikov in celo državnih predstavnikov o našem izseljenstvu. Vse zadevne izjave v Ameriki, Franciji, Holandiji, Nemčiji izpadejo v čast našega naroda. V vseh teh izjavah leži poudarek na plemenitosti naših ljudi, na njihovi pridnosti, disciplini, poštenosti, zanesljivosti in podobnih karakternih posebnostih in odlikah našega človeka.

Kakor so se posamezni srbski izseljenci nadpovprečno dvignili na poprišču znanstva, tako so tudi posamezni Slovenci v tujini dvignili čast svojega naroda. Med njimi prednjači zlasti škof Baraga, ki žari kot največji vzor žrtve in ljubezni do bližnjega v svojem stoletju. Ko gledajo naše množice prijaznega kitajskega škofa na ljubljanskih ulicah jih navdaja ponos, ker vidijo v njem produkt žrtvovanja svojih izseljencev-misionarjev in produkt slovenskega duhovnega imperIALIZMA. Čeprav bi mogel kdo trditi, da je naša revščina tako velika, da bi morali uporabiti svoja denarna sredstva za svoje narodno-obrambne namene, vendar nihče ne more zanikati udarne vrednote, ki jo predstavljajo tudi iz narodnega in narodno-obrambnega vidika te in podobne stvaritve slovenskega duha. Zato je prirodno, da je vprav kitajski škof iz misijonskega področja našega Kereca na mah p dobil vsa slovenska srca. Narod si ga je nekako nagonsko prisvojil kot svojega.

Naj ugotovim še tretje zgodovinsko dejstvo, ki neizpodbitno opravičuje prvi del naslova mojega referata: »Izseljenstvo naša čast!« V tretjem primeru gre za zgodovinsko poslanstvo, ki ga je zlasti slovensko izseljenstvo izvršilo za časa svetovne vojne. Slovensko izseljenstvo ni te tretje svoje zgodovinske naloge zmagoosno izpolnilo le v korist Slovenije, marveč tudi mogočne in velike Jugoslavije.

Ni najmanjša zasluga vprav našega izseljenstva, da se je veliki predsednik severne Amerike, Wilson, odločil za združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov v samostojni državi, Jugoslaviji. Se več! Naše izseljenstvo je v polnem izvršilo svojo dolžnost do Amerike in antante. V zgodovini svetovne vojne zavzema Iron Range, tisti del države Minnesote, ki je največji rudarski revir in center težke industrije na svetu, važno mesto. Tu je morda največja železna industrija sveta! In vprav od dela te industrije je bila odvisna zmaga Amerike in zapadnih držav v svetovni vojni. Najboljši delavci v tamkajšnjih rudnikih so pa bili prav Slovenci. Med delavci je bila močna nemško-avstrijska in komunistična propaganda. Disciplina naših rudarjev pa je bila naravnost vzorna. Tam v Iron Rangeu se niso naši delavci borili le za Slovenijo in Jugoslavijo, marveč tudi za Ameriko. Njihovo delo je bilo amerikalansko-patriotsko delo. In honoriral ga je sam predsednik Wilson s tem, da je započel in izpeljal borbo za svobodno državo bratov in sester slovenskih apostolov junaškega in discipliniranega dela!

„Izseljenstvo — naša rešitev“

Ta zgodovinska zasluga ne opravičuje le prvega dela naslova referata, marveč dokazuje tudi, kako odrešilno je bila poslanstvo našega izseljenstva za Slovenijo in Jugoslavijo v preteklosti. Daje mi tudi vsjo pravico, da smem trditi, da mora naše izseljenstvo postati tudi v bodočnosti »naša rešitev«. Le od svobodnih Slovencev in Jugoslovanov je odvisno, da spremenijo svojo veliko narodno rano v »rožo skrivnostno«, ki bo po geslu »zvestoba za zvestobo«, »ljubezen za ljubezen«, cvetela in rastle za srečo materine, rodne grude in Jugoslavije, pa tudi in zlasti še za brate in sestre na Gospej Sveti in v Soški Krajini, to je na ozemlju Slovencev in Hrvatov ob Soči in Adriji.

Naj strnem vse veliko poslanstvo našega izseljenstva v Evropi in posebno v severni Ameriki v to zgodovinsko nalogo:

Naše izseljenstvo je dolžno, da popularizira v vseh državah, v katerih živi v večjem številu, veliko idejo, da je v interesu zdravega in mirnega sožitja med narodi in državami, da so Slovenci in Jugoslovani za vso večnost gospodarji svojega celotnega nacionalnega ozemlja! Mir v Evropi je možen le, če je gospodar tako izredno vulkanskega ozemlja, kakor je vprav jugoslovansko, Jugoslavija, država neagresivnih in zares miroljubnih Jugoslovanov. Naša zgodovina je res napolnjena s krvjo naših pradedov, dedov in očetov, a ta sveta kri se je prelivala vedno znova le za »svobodo zlato in krst častni«, za lastno in kulturo drugih evropskih narodov, po tujem ni segala nikoli. To je lepa, velika naloga našega izseljenstva in če jo izvrši, bo izvršilo velik del svojega zgodovinskega poslanstva.

In izvršilo jo bo, če spolni svobodni narod in narodna država vso svojo dolžnost do svojega izseljenstva. Naš odnošaj do izseljencev nam je do danes v veliko sramoto. Prepustili smo jih njihovi usodi, za nje smo se malo ali skoro nič brigali, tudi država se je do njih malomarno in mačehovsko obnašala. Ta veliki greh je treba odslej in čimprej sistematično popraviti. Poglavitna skrb naših poslaniških in konzularnih oblastev mora biti kulturna in socialna oskrba našega izseljenstva. Stik našega izseljenstva z narodnimi organizacijami v materi domovini mora postati in biti živ, trajen in sistematičen. Zato zasluži Rafaelova družba vso našo zahvalo ter vso podporo od naroda in države, ker nas je prva opozorila na ta usodni narodno-obrambni problem.

Če vsakdo izvrši svojo dolžnost, se spremeni ta rak-rana na našem narodnem telesu v ogromno organizirano propagandno silo, ki bo kos svoji veliki zgodovinski nalogi. Malokateri narod v Evropi je zaradi raztresenosti svojih udov po vsem širnem božjem svetu tako podoben Židom kakor Slovenci. Naša dolžnost je, da te

ude organsko povežemo in jim omogočimo, da izvršijo svoje dolžnosti do naroda in države. In tako se bo tudi v bodočnosti potrdila resnica, ki se je izpričala že v preteklosti, da je naše izseljstvo »naša rešitev«.

Napovejmo boj vsakemu narodnemu besimizmu, malodušju, tarnanju in nadaljujmo z načrtnim, vztrajnim delom. In prav gotovo se bo spoznala prerokba voditelja, drja Korošca, ki jo je pred kratkim zapisal v knjigi »Spominski zbornik Slovenije«: »Pot našega naroda se šele začinja. Ne v zaton, temveč v življenje, z vero v Boga in v samega sebe.« Spoznala se bo, kakor je postala meso in kri njegova prva prerokba, ki jo je izpovedal leta 1917. na grobu našega narodnega svetnika, Evangelista Kreka: »Dvignite glave, ker bliža se vaše odrešenje!«.

Gregor Mali:

Izseljenske pesmi

11.

Da rešil dom bi in družino,
odšel nesrečen sem v tujino.
Srce mi krvavelo je,
a tolažilo upanje,
da srečen se povrnil bom,
družini spet podaril dom.

Zastoj se mučim zdaj v tujini
in hrepenim po domovini;
tujina mi je vzela vse:
mladost, moči in upanje.
Življenje svoje dal bi rad,
ko dom bi videl še enkrat!

12.

Ljubljana bela spet vas kliče:
Izseljenci, vrnite se,
da boste žive vere priče
katoliške Slovenije.

V roké si bomo srečni segli
s katoliškimi narodi,
zvestobo Kristusu prisegli,
ki večni Kralj je vseh stvari.

Luč vere bomo si prižgali,
obljubo ponovili vsi,
da zvesti bomo vsi ostali
katoliški Sloveniji.

Naj svetu Kralj resnice vlada,
Vladar ljubezni naj živi.
Naj nas brezbožni svet napada,
mi z Bogom bomo zmagali!

Nadškof dr. Jeglič in slovensko izseljenstvo

Ko je dne 2. julija 1937 v zgodnjih jutranjih urah padel najmočnejši slovenski hrast, nadškof dr. A. B. Jeglič, in je stiški veliki zvonilo milo zajokal nad to bridko izgubo, in so kmalu za tem zajokali veliki zvonovi po vsej Sloveniji, je zajokalo tudi na stotisoče slovenskih izseljenskih sre širom sveta: »Umr! nam je naš oče.«

Da, to je bil nadškof Jeglič slovenskim izseljencem: **skrben in ljubeč oče.**

Ko so pred leti drli tisoči našega slovenskega ljudstva skozi jeseniški predor v tujino za kruhom in se nihče v narodu in še manj v državi ni zmenil zanje, je zbolelo srce samo nadškofa Jegliča v skrbi, kaj bo z njimi na tujem? Edini on je mislil, kako bi jim pomagal, kako jih rešil gmotnega, narodnega, pa še bolj verskega in moralnega propada. Ves čas do njegove smrti izseljenci niso imeli večjega dobrotnika, niso imeli bolj ljubečega srca, ni nihče bolj mislil na njihov blagor, kakor nadškof Jeglič.

1. Dokazi iz „Škofijskih listov“:

Že pri svoji škofijski sinodi leta 1905. je predložil svoji duhovščini izseljensko vprašanje v razmotrivanje. V poročilu in zaključkih te sinode piše o izseljenstvu v zelo resnih besedah na straneh 98., 99. in 100., na strani 101. pa še posebej o naših izseljencih v Nemčiji. V jasnih barvah slika ogromne nevarnosti, ki jim prete na tujem in nasvetuje dolgo vrsto sredstev, s katerimi naj se izseljenstvo predvsem na vse možne načine zavira, kako naj se tisti, ki vendar hočejo na tuje, pred odhodom pouče in tako preprečijo te nevarnosti, in kako naj se skrbi za tiste, ki so na tujem. Mnogo krasnih navodil, ki bi rodili do danes krasne sadove, če bi se bili izvedli!

V »Škofijskem listu« leta 1910. zopet bridko tarna nad to narodno rano, ki ga razjeda in pravi med drugim: »Najboljše moči nam odhajajo v Ameriko. Doma delo zaostaja. Posestva se zanemarjajo. Domovi propadajo. Delavcev manjka. Na Nemškem in v Ameriki se pa množe in trpe naši domačini. Koliko se jih telesno pogubi! Koliko jih opeša! Koliko jih na duši škodo trpi! Izseljenstvo se pa širi kot kuga. Kar čez noč nam izginjajo...«

Se bolj očetovsko ganljivo joka nad izseljenstvom v svojem pismu duhovnikom ljubljanske škofije (»Škofijski list« 1915, št. 59): »Koliko škode napravlja izseljevanje naši domovini! Najboljše delavske moči odhajajo v rudnike na Nemško, v Ameriko in premnogo deklet celo za razuzdano življenje v Afriko. Premnogi se uničujejo telesno, premnogi tudi duševno. Koliko jih požre bogokletna socialna demokracija in koliko amerikansko brezverstvo! V dnu duše zatrepetam, ko iz Amerike dobivam večkrat izredno nesramna pisma, ko čujem o zlorabi deklet v Ameriki in Afriki, ko slišim, da imajo Slovenci v Ameriki nekako deset proticerkvenih in zoperverskih listov.

Z menoj jokajte in vzdihujte tudi Vi, goreči in domoljubni duhovniki-pastirji! Svarili smo zoper izseljevanje v raznih govorih in spisih. Vse zastonj! Da bi se zlo vsaj omejilo, se je v Ljubljani ustanovilo Rafaelovo društvo in zadnje čase tudi v New Yorku, da bi obe društvi sodelovali v obrambo naših izseljencev.«

Nato zopet daje razna koristna navodila, kako to zlo ublažiti.

Na shodu vseh dekanov leta 1915. je zopet v skrbnih besedah govoril o izseljenstvu. Dekan Lavrič je imel nalogo izdelati posebno poročilo o tem vprašanju. Koliko lepih navodil je dal zopet tu za oskrbo izseljencev! O, zakaj se ta določila

niso izvedla? Tisoči in tisoči naših ubogih izseljencev bi bili rešeni vsaj verske in moralne pogube.

Na njegovo pobudo se je ustanovila leta 1904. prva Družba sv. Rafaela v Ljubljani, ki je dobro delovala do svetovne vojne, ko je zaradi novih razmer prenehala s svojim delom.

Po vojni je nadškof Jeglič obnovil svojo skrb za izseljence. Leta 1923. beremo v »Škofijskem listu«, str. 79., v poročilu o poteku shoda dekanov, da jim je govoril: »Naši ljudje se zopet mnogoštevilno selijo v Ameriko. Pot gre skozi Pariz, Havre ali Hamburg. Naši Slovenci, ki so v Parizu, so že večkrat pisali, kako nujno potrebna bi bila skrb za izseljence... Vojna nam je tozadevno delo popolnoma uničila. Kako naj zopet začnemo? lmeti bi morali dobro urejeno pisarno, spretnega, navdušenega tajnika in denarnih sredstev. Upam, da se bo katoliški shod tudi s tem vprašanjem ukvarjal. Nekoliko mislim, naj bi kak red to prevažno in prekoristno nalogo prevzel. V tem pravcu si bom prizadeval.«

V »Škofijskem listu« leta 1927., str. 91., se je na shodu dekanov zopet spomnil slovenskih izseljencev in poročal, »da so ameriški škofje ustanovili potreben odbor, ki naj skrbi za priseljene tučce«. Od tajništva sem dobil dopis, naj bi na kak način prišli v stik s tem odborom in naj sporočim o naših izseljencih.

Že pred nekaj leti sem poskusil oživotvoriti Rafaelovo društvo, toda dosegel nisem nobenega uspeha. Vendar je pa izseljensko vprašanje pereče. O njem se po vsej državi razpravlja. Tudi pri nedavnem shodu na Trsatu se je o tem govorilo. Nanj misli naš oblastni odbor.«

Slednjič se je leta 1928. ustanovila naša sedanja Družba sv. Rafaela, katere se je srčno razveselil in jo tudi prisrčno pozdravil, ji obljubil in dal vso pomoč in vso podporo.

2. Jegličevo osebno delo za izseljence

Nadškof se pa ni zadovoljil, da je samo kot škof bodril druge, da bi se tu doma delalo za izseljence. Delal je za nje tudi sam.

Koliko ur je preklečal pred Najsvetejšim v goreči, samo njemu lastni, pobožni molitvi za slovenske izseljence, ve samo Bog v nebesih in on. Bog mu je te ure, ki so bile nekatere zelo, zelo grenke, gotovo že obilno poplačal.

Bil je tudi v stalnem stiku z vsemi slovenskimi izseljenskimi duhovniki, voditelji izseljencev, pa tudi s posameznimi izseljenci, kateri koli so se pisмено nanj obračali v kakršni koli zadevi.

Število njegovih pisem izseljencem in za izseljence gre gotovo v visoke tisoče. Že pisec teh vrstic sam jih je dobil gotovo visoko nad sto. Koliko drugi. Kjer koli se je začel kak pokret za koristi slovenskih izseljencev, takoj se je oglasil nadškof Jeglič s svojo krepko, bodrečo in navdušujočo besedo v prijateljskem in ljubeznivem pismu. Kjer koli na svetu so sami izseljenci začeli kako stvar, ki naj bi jim pomagala v njih težkem boju za vsakdanji kruh in za narodno in versko ohranitev, takoj je bil on tam s svojim očetovskim pismom.

Iz svojega osebnega življenja vem o tem mnogo.

Ko sem sprejel v New Yorku službo izseljenskega misijonarja na znanem otoku Ellis Islandu, mi je takoj pisal in me bodril k deju.

Ko sem ustanovil v New Yorku Družbo sv. Rafaela, takoj mi je zopet pisal, da smo bili ginjeni vsi, ki smo se tega dela lotili.

Ko sem ustanovil list »Ave Maria«, mi je pisal takoj zopet pismo ter se naročil na list. Pismo je priobčeno v 2. številki prvega letnika »Ave Maria«.

Posebno se pa spominjam njegovega obilnega dopisovanja v letih 1922. in 1923., ko je šlo za uničenje katoliške slovenske tiskarne »Edinost« v Chicagu. Našlo se je nekaj kratkovidnih lastnih ljudi, ki so — Bog si ga vedi iz kakih vzrokov,

jaz jih še danes ne vem — začeli akcijo, da naj se uniči »Edinost« (sedaj »Amerikanski Slovenec«), tedaj edini odločni bojevnik za katoliška načela med ameriškimi Slovenci, in slovenska katoliška tiskarna »Edinost«. Tiskarna naj se proda, češ da »ne nese« itd. Ako bi se bilo to res zgodilo, bi bil s tem zadan smrtni udarec vsemu katoliškemu tisku med ameriškimi Slovenci pa tudi vsemu katoliškemu gibanju med njimi. Ze tako je bil katoliški tisk reven, vendar bil je pa le. Ako bi se bila »Edinost« uničila in prodala tiskarna, bi bil brez dvoma propadel tudi list »Ave Maria«. Vse to se je zlasti jasno pokazalo, ko je komaj dobro leto za tem propadel »Amerikanski Slovenec« v Jolietu, tako da ga je moral kupiti neki Nemeč, da ga je ohranil. Pod njim je pa prišel tako daleč, da bi bil moral prenehati, če bi ga ne bila kupila tiskarna »Edinost« in list »Edinost«, s katerima se je potem združil v en list, danes »Amerikanski Slovenec«.

Ko je nadškof Jeglič to zvedel, je v svoji dalekovidnosti in v svoji skrbi za slovenske izseljence takoj videl ogromno škodo, ki bi jo ameriški katoliški Slovenci utrpeli, če bi se to zgodilo. »Skoro sem zajokal, ko sem to zvedel«, piše v svojem pismu. Takoj je posegel vmes, se dal točno poučiti o vsej zadevi. In ko jo je proučil, je pisal naravnost sv. očetu v Rim. Papež se je obrnil po pojasnila na čičaškega kardinala Mundeleina in tako sta bila katoliška tiskarna »Edinost« in list »Edinost« rešena. O tem ameriška javnost še ne ve, in je to tu prvič javno povedano. Zato se imajo katoliški ameriški Slovenci v prvi vrsti zahvaliti nadškofu Jegliču, da imajo ohranjeno svojo katoliško tiskarno in liste, ki so se ali se še tiskajo v njej.

Kako je skrbel za to, da bi dobili slovenski izseljenci po svetu duhovnike, ki bi šli za njimi in jih hranili z duhovno hrano in jih vodili v duhovnem življenju, da bi ne zašli!

Pisal je raznim slovenskim redovnim družinam in jih prosil, da bi prevzele nase skrbi za nje in jim dajale vsako leto vsaj za velikonočni čas misijonarjev na razpolago. Po njegovem prizadevanju so frančiškani sprejeli v svojo oskrbo slovenske izseljence v Egiptu, kjer imajo že nad 40 let stalno po dva izseljenska duhovnika, enega v Cairu in erega v Aleksandriji.

Kako očetovsko je skrbel za **vestfalske Slovence!** Da, celo sam je pohitel leta 1910. med nje in jih obiskal, jim pridigal in delil kruh duhovnega življenja in zelo pokrepil naše izseljence v zvestobi do vere in domovine.

Z enako ljubeznijo je skrbel tudi za **ameriške Slovence.** Kakor zgoraj povedano, kako ga je bolelo, ko je videl, da se tako imenovana »socialna demokracija« širi med ameriškimi Slovenci kot kuga. »Koliko jih požre bogokletna socialna demokracija in koliko ameriansko brezverstvo!« je tožil v veliki srčni boli. In zahrepenel je, da bi sam prišel v Ameriko. Sel bi od naselbine do naselbine in jih navduševal za zvestobo do vere in naroda. Ko je začel izhajati list »Ave Maria«, ga je pozdravil in leta 1909. že napovedal svoj prihod, katerega bi bil izvršil leta 1910. Tedaj se je pa zgodilo nekaj, kar je njegov prihod v Ameriko preprečilo, njemu povzročilo neizmerno duševnega trpljenja, ameriškimi Slovencem neizmerno škodo in bo ostalo sramoten madež v njih zgodovini.

Zalostni časi so bili takrat za katoliške ameriške Slovence. Lepo jih opiše Andrej Tomc v »Ave Maria« leta 1925. O njih piše nadškof Jeglič v »Škofijskem listu« leta 1915., str. 59.: »V dno duše zatrepetam, ko slišim, da imajo Slovenci v Ameriki nekako deset proticerkvenih in zoperverskih listov.« Da, vse časopisje je bilo v službi protiverske in zopercerkvene gonje. Uredniki so videli v smešenju vere in sčuvanju proti duhovščini svoje najvažnejše in glavno delo za narod. Toliko drugih ogromnih problemov je kričalo med njimi po rešitvi, pa so vse prezrli.

Ko je nadškof Jeglič napovedal svoj prihod v Ameriko, je to časopisje zapilo. Zlasti newyorški dnevnik je več mesecev ščuval ameriške Slovence proti nadškofu Jegliču. Ti uredniki so šli tako daleč, da so pisali na vlado Združenih držav, na vlado na Dunaju in celo v Vatikan proti njegovemu prihodu. Celo slovenski katoliški list v Ameriki je tedaj priobčil izjavo nekaterih gospodov, s katero so se pridružili tej gonji in napisali »mi vas ne vabimo«. Nahujskani izseljenci sami so pisali cele kupe sramotilnih pisem in mu celo žugali, če pride. S solzami v očeh je pokojni nadškof Jeglič pripovedoval o teh pismih. V »Skofijskem listu« leta 1913., str. 59., pa toži svoji duhovščini: »V dno duše zatrepetam, ko iz Amerike dobivam večkrat izredno nesramna pisma.«

Vendar pa je pokojni nadškof tudi glede tega doživel še veliko zadoščenje. Ameriški Slovenci so ga leta 1926. povabili v Ameriko in mu pot plačali, da je vendar prišel na svetovni evharistični kongres v Chicagu, kar ga je srčno razveselilo. Ko so ga ameriški Slovenci slovesno in pristržno sprejemali v New Yorku, v Chicagu in po vseh naselbinah, katere je obiskal, je bil večkrat do solz ginjen. Doživel je tudi to veselje, da je gospod, ki je leta 1909. največ delal proti njegovemu prihodu v Ameriko, prišel v Chicagu k njemu in ga kleče prosil oduščanja. Nadškof Jeglič ga je objel, da so bili vsi ginjeni, ki so bili priče tega prizora.

Njegova obiska vestfalskih in ameriških Slovencev sta bila za slovensko izseljenstvo v teh dveh državah tako velika in važna dogodka, s tako daljnosežnim vplivom, da bosta gotovo našla pisatelja, ki ju bo še natančneje preiskal in o njih pisal.

Te vrstice naj obenem služijo poznejšim pisateljem zgodovine slovenskega izseljenstva za oporno točko nadaljnega raziskovanja in proučevanja.

Kruh naših v tujini.

Na obisku v ameriški Sloveniji

»Potrebno bi bilo, da greste v Ameriko,« mi je rekel blagohotno šef izseljenskega oddelka socialnega ministrstva dr. Aranicki že letos januarja. Kakor je bila ta ponudba vabljava, sem jo vendar v začetku odklonil, največ po besedah nepozabnega pokojnega profesorja Kržiča: »Za staro omaro in starega človeka je najbolj varno, če sta lepo pri miru v kotu«. Meseca maja mi je pa zopet stavil to ponudbo in še bolj odločno. Sprejel sem jo. Kako bi je ne? Saj sem imel in imam polovico svojega srca najmanj, če ne več, kar še v Ameriki. Kdor je preživel dvaindvajset najlepših let svojega življenja v kakem kraju, se zanj žrtvoval iz ljubezni, kakor sem se jaz za ameriško Slovenijo, ta me bo razumel.

Poleg tega smo pri Rafaelovi družbi že dalj časa čutili, da v Severni Ameriki naše delo za koristi slovenskih izseljencev kar še ni našlo tistega prijateljskega odmeva, še manj sodelovanja, kakršno bi bilo v korist ameriški Sloveniji, domovini in vsemu slovenskemu izseljenstvu. Nujno potrebo sem tudi sam videl v tem, da grem osebno tja.

Tudi imam tam še številne zelo dobre prijatelje in bivše sodelavce izza dolgih dvaindvajsetih ameriških let, katere bi tako rad še enkrat videl in se z njimi pogovoril. Tudi kraje, kjer sem delal, bi rad še enkrat videl.

Tako sem odpotoval 1. avgusta iz Ljubljane proti Parizu in od tam proti Boulogne sur mer v severni Franciji, kjer sem se vkrcal v mogočen prekoceanski parnik Holandske linije »Nieuw Amsterdam«, srečen in vesel, in hvaležen gospodu dr. Aranickemu za to naklonjenost.

Odbajal sem pa vesel in hvaležen tudi zato, ker sem pri odhodu na ljubljanskem kolodvoru našel toliko svojih ljubljenskih faranov, toliko raznih odličnikov našega javnega življenja, ki so se prišli posloviti, da sem bil v resnici globoko ganjen. Tu sem našel šefa izseljenskega oddelka socialnega ministrstva g. dr. Aranickega, provinciala g. p. dr. Gracijana, svetnika g. Klekla iz Prekmurja in še več drugih odličnih gospodov. Navzočnost bežigraskih faranov sem smatral za bolj osebno odlikovanje in sem jim za to zelo hvaležen. Navzočnosti drugih gospodov iz raznih državnih, banovinskih, mestnih in privatnih uradov, sem bil pa zato tako vesel, ker so prišli na kolodvor očitvidno samo z namenom, da podčrtajo važnost naše zasebne izseljenske službe pri Družbi sv. Rafaela in pri Izseljenski zbornici, katerih tajnik sem, ki že dolgo vrsto let vršita v imenu slovenskega naroda skrbstvo za našo kri na tujem. Videl sem v tem, da so prišli počastiti naše slovensko izseljenstvo v Ameriki, da so mu hoteli dati viden dokaz globokega zanimanja domovine zanj. Domovina ljubi svoje izseljence, svoje brate in sestre izven svojih meja, ki se pehajo po tujih državah za težkim koščkom bednega kruha, ki ga jim sama ni mogla dati. Cvetice, katere so mi organizacije in privatniki dali na pot, niso veljale meni, staremu človeku, temveč so bile samo znak srčnih in odkritih pozdravov ljubečih src tu doma, ljubečim srcem na tujem.

Zato sprejmite, vsi izseljenci, to poslovitev na ljubljanskem kolodvoru ob mojem odhodu v Ameriko samo za dokaz, kako Vas domovina ljubi, kako skrbi za Vas in kako skuša vsako, tudi najneznatnejšo priliko izrabiti za to, da Vam to pokaže in dokaže tudi dejansko. Vse naj Vam pa tudi dokazuje, koliko nam je tu doma na tem, da bi Vi na tujem ostali zvesti svoji veri, svojemu narodu in svoji domovini.

V svojih predavanjih po naselbinah v USA, sem našim izseljencem skušal dopovedati vzroke, zakaj domovina to tolikanj želi, zakaj je to za Vas sveta

dolžnost krvi. V tako težkih časih, kakršni so danes tudi za Vašo domovino, moramo vsi Slovenci, kjer koli smo na svetu, postati zopet ena sama mogočna narodna skupnost duha in srca ne glede na razdalje, ki so med nami, ne glede na meje, ki nas ločijo. Samo združeni v to krepko narodno skupnost, edini in složni med seboj se bomo rešili. Bolj kot kdaj prej potrebuje danes domovina svoje izseljenstvo, da ji je zvesto, da jo ljubi, pa da ji tudi pomaga premagati vse težave sedanjih težkih, morda najtežjih dni v njeni zgodovini. Težke, zelo težke dobe je že preživel naš narod, pa se je vedno rešil, rešiti se mora tudi danes! Naš narod ni še mrtvec, temveč zdrav, čil, krepak in odločen narodni organizem, poln odločne volje, da se tudi sedaj reši in ohrani, pa naj pride nadenj kar koli, tudi najhujše preizkušnje.

S tega vidika sem gledal vesel na to pristrčno slovo na ljubljanskem kolo-dvoru in zaradi tega ga tu omenjam. Ne iz kake baharije, — Bog me varuj! Star sem in mi tega ni treba! — In zato se tudi vsem, ki so mi ga priredili, s tem prav iskreno zahvaljujem. Umljivo sem tako odšel navdušen za ameriško Slovenijo, ko sem ji nesel te tako pristrčne in tako iskrene pozdrave domovine in naroda. In kjer sem imel priliko po naselbinah govoriti, in ste me slišali, glejte, tu je vzrok, da sem Vam tako lahko in tako iz srca govoril. Vedel sem, ne v svojem imenu, temveč v imenu vsega naroda doma govorim!

1. Skozi Pariz na parnik

Bog védi kaj je moralo moj obisk ameriške Slovenije zanesti prav v ta usodni čas? Zakaj preden sem se mogel vrniti domov, so že zagrmeli po Evropi topovi. Kakor sanje se mi zdi vse. Dvanajst let sem bil že doma, a na ta obisk nikdar niti mislil nisem, kaj šele da bi se kdaj resneje bavil z ujem.

Bržkone bo zanimalo bralce »Izseljenskega vestnika«, če v kratkih potezah opišem to svojo pot. Marsikaj bo zanimalo ne samo naše ameriške izseljence, temveč tudi druge po svetu. Ameriška Slovenija je pač največji in najvažnejši del našega slovenskega izseljenstva, o kateri Slovenec nikdar zadosti ne sliši. Z mladino, v Ameriki rojeno, je vseh naših rojakov gotovo visoko nad tri sto tisoč, torej petina vsega naroda. Skoraj dva in dvajset let sem preživel v tej Sloveniji kot javni delavec, potujoči misijonar, kot župnik, še več pa kot časnikar. Gotovo sem jo poznal bolje kot marsikdo drugi, ki ni imel toliko priložnosti, da bi jo tako pobliže spoznal kakor jaz. Večino naselbin sem obiskal ne enkrat. Z vsemi sem bil vsa leta v ožjih pismenih in poslovnih zvezah. Dvanajst let sem bil sedaj proč iz Amerike. Vendar sem bil tudi vsa ta leta kot predsednik in tajnik naše slovenske narodne izseljenske organizacije, »Družbe sv. Rafaela«, v stalnih stikih z Ameriko. Zelo zanimivo je bilo zato zame, videti v tej ameriški Sloveniji spremembe, ki so se zgodile ta leta, če so se zgodile, in v kolikor so se zgodile.

Do sedaj smo vedno mislili, da je najbližja in najboljša pot v Pariz skozi Tirolsko in Svico. Toda brat Leo, veščak v potovanju, mi je nasvetoval pot skozi Trst in Italijo. In res je bila ta pot skoraj za štiri ure krajša, pa tudi v marsičem udobnejša kot na sever. Vsem ameriškim izletnikom bi priporočal to pot že zaradi tega, da obiščejo tudi našo prelepo slovensko Primorsko, naše slovensko primorsko mesto Trst, da se tam lahko srečajo tudi s svojimi rojaki preko Julijskih alp.

Pot pelje tudi skozi Benetke. Brez posebnih stroškov se tam vsi lahko za kak dan ustavijo in si ogledajo mesto, ki je sezidano v morju na hrastih s slovenskega Krasa, ki še danes joka po svojih gozdovih, kazoč svoja oropana kamenita prsa, ki so gola, da človeka srce boli, ko jih gleda.

Tudi skozi Milan, mesto velikega kardinala sv. Karola Boromeja, s prekrasno stolnico, njemu v spomin in v čast postavljeno, vodi ta železna cesta.

Zadnja postaja v Italiji pred Svico se imenuje Domosello. Pravijo, da smo Slovenci po sedanji Italiji segali proti zahodu tja do Švice, proti severu čez Tirolsko visoko v Nemčijo. Ne vem, ali zgodovinarji to mnenje potrjujejo. Vendar to ime »Domosello« pa zveni tako domače slovensko, da bi človek kar verjel, da je slovenskega izvora, recimo »Domače selo«, in da je to dokaz, da so tu res kdaj bivali Slovenci, kakor bo ostala Gorica slovenska, pa naj jo spreminjajo v Gorrisio, ali kakor nemški Graz ostane slovenski Gradec.

V Parizu sem ostal samo toliko časa, da sem pri Holandski liniji uredil vse glede svojega mesta na parniku. Po čudni zmešnjavi so tam imeli zame določeno mesto v tretjem razredu, pa so takoj telefonično vprašali v Amsterdam in dobil sem turistovski razred, kakor je bilo v Zagrebu določeno in kakor se je moja vozovnica glasila. Tako pa nisem imel časa obiskati pariških Slovencev, temveč sem obiskal samo našega izseljenskega komisarja g. Jerića, Hrvata, s katerim sva se, sicer ne osebno, pač pa pismeno in poslovno poznala že več let. Sprejel me je skrajno ljubeznivo in mi razkazal svojo pisarno, kjer sem videl, kako zelo potrebni so izseljenski komisarji za naše državno izseljenstvo in kako važno delo za državo, za narod in za izseljence lahko vrše, če imajo proste roke in pa smisel za izseljensko skrbstvo. G. Jerić vrši veliko delo in so izseljenci v Franciji gotovo hvaležni socialnemu ministrstvu, da je to pisarno ustanovilo ter jo izročilo možu, ki se zaveda svoje važnosti pa tudi svojih dolžnosti. Imel sem pa itak v načrtu, da se nazaj grede ustavim v Franciji za več dni, da bi lahko obiskal vse večje naselbine in tudi Parizu posvetil dovolj časa ter tako spoznal razmere med našimi izseljenci in njih potrebe, kaj zanje domovina lahko stori.

Iz Pariza sem moral k parniku v Boulogne sur mer, staro pristaniško mesto ob belgijski meji, kjer gre tudi ena izmed najbližjih in najudobnejših zvez med Francijo in Anglijo. To sem videl že na vlaku, ki je bil poln samih angleških turistov, vračajočih se skozi to luko domov v Anglijo. Prišli smo tja ob petih popoldne. Tako sem dobil dovolj časa, da sem si površno ogledal zanimivo in častljivo mesto, ki nosi pri vsakem koraku jasne spomine starodavnosti. Od morja se dviga amfiteatralično v višino ljubljanskega gradu. Na vrhu stoji mogočna stolnica z veliko kupolo, zidana iz samega rezanega kamna. Zanimivo je, da se kupola ne dviga nad sredino cerkve ali vsaj nad glavnim oltarjem, temveč nad kapelo za tem oltarjem. Glavni oltar ni visok, temveč nizek, tako da se prav lepo vidi oltar v kapeli, ki je mnogo višji in tvori skupaj z glavnim oltarjem harmonično celoto, prav za prav en oltar. Ko sem vstopil pri glavnih vratih v zelo temno cerkev, sta bila oltar in vsa kapela zelo lepo razsvetljena. Bila je prav takrat večerna pobožnost; kakor sem videl že ob vstopu v kapelo, so molili rožni venec; duhovnik ga je na prižnici molil naprej, obrnjen proti ljudem kakor bi pridigal. Kapela je bila polna ljudi. Na oltarju so gorele vse sveče, vendar Najsvetejše ni bilo izpostavljeno. Posebno čarobno je bil razsvetljen kip v oltarju, prekrasna umetniška skupina, izklesana iz belega marmorja: po razburkanem morju plove čolnič. V njem sedi Marija z detetom Jezusom. Veslata dva angela. Z Marijinih rok se vije po morju bel, velik svilen pajčolan. Kamor seže, se umirijo razburkani valovi. Kaj naj ta slika pomeni, nisem mogel zvedeti, ker ne znam toliko francoščine, da bi se mogel s kom pogovoriti. Saj sem se še s cerkovnikom s težavo toliko spoznal, da je vedel, da ga prosim svežih hostij za maše na parniku. Ko sem mu jih pokazal na omari, me je razumel. Mednarodne govornice z rokami in znamenji ni razumel.

V mestu je več cerkva, toda razen te in še ene so bile vse zaprte. Naslednje jutro sem maševal v cerkvi sv. Janeza. Bil je ravno prvi petek. Med sv. mašo sem obhajal izredno mnogo ljudi, tudi mladine, fantov in dečkov, da sem se čudil. Z župnikom sva se pomenila v latinščini. Ko je videl v knjigi tujih mašnikov

napisano, da sem iz Ljubljane v Jugoslaviji, je takoj vedel, da je bil tam VI. mednarodni kongres Kristusa Kralja. Začel me je izpraševati, ali sem bil ob kongresu še doma in kako se je izvršil. Bil je vesel, ko sem mu poročal o izredno velikem uspehu, ki ga je dosegel.

Ob enajstih dopoldne smo morali vsi potniki v pristanišče, kjer so nam pregledali potne liste in vzeli vozovnice za parnik, vsakomur pa dali posebno vstopnico za mali parnik, ki nas je popeljal na visoko morje k novemu »Nieuw Amsterdamu«. Čakal nas je že in nas sprejel za petdnevno vožnjo v New York.

2. Na „Nieuw Amsterdamu“

Mesto New York se je prav v začetku svojega nastanka imenovalo Novi Amsterdam. Holandski izseljenci so se tam naselili in svojo naselbino imenovali po glavnem mestu svoje domovine. Tako so tudi oni prinesli s seboj v tujino košček svoje domovine. Danes nosi to ime »Novi Amsterdam« ali v holandsčini »Nieuw Amsterdam« mogočni preoceanski potniški parnik holandsko-ameriške proge, na katerem so mi določili mesto na poti čez Ocean.

Lep je ta parnik, da ga mora biti potnik vesel. Pred dvanajstimi leti sem se vračal v domovino s tedaj največjim in najmodernejšim parnikom »Ile de France«. Vse ga je občudovalo. Toda ko gledam »Nieuw Amsterdam« danes, kolika razlika! Koliko izboljšanje prav v vsakem oziru! Najbolj sem se razveselil sijajne ventilacije, to je zračenja kabin v notranjosti parnika. Prejšnje zračenje je bilo zelo nepopolno. Ko si šel le malo po stopnicah v nižja nadstropja parnika, ti je udaril v nos, v pljuča, še bolj pa na želodčne živce neprijeten duh morske vode. Desetkrat sem se že vozil preko Oceana, pa sem bil razen zadnjih treh voženj vedno po nekoliko dni holan in sem plačeval bogu morja, Neptunu, bogat davek, ribicam pa obilno hrano na način, ki je v zvezi z Urhom. Bolezen se mi je vsedkar začela že takoj na prvi poti po stopnicah v kabino v nižjih nadstropjih. Dovolj je bilo, da sem samo začutil ta duh, in ni bilo zdravila, ki bi mi moglo pomagati. V 48 urah sem bil gotovo že v postelji. Moderni parniki imajo zračenje tako popolno, da se ta duh prav nič več ne čuti. Na »Nieuw Amsterdamu« sem imel kabino na Deku C, precej spodaj in prav v notranjosti parnika. Toda kako sem se začudil, ko nisem začutil niti najmanjšega duha s prejšnjih voženj. V kabini sem našel na stropu okroglo odprtino, iz katere je pihal močan pih svežega, neokuženega zraka. Odprtina je tako narejena, da se obrača, kamor hoče. Lahko se obrne tako, da piha naravnost na tla, na posteljo ali pa k vratom. Sijajna naprava! Tako sva imela s tovarišem sopotnikom ves čas vedno čist zrak, brez vsakega duha. Kajpada sem na vsej tej poti ostal popolnoma zdrav in niti za trenutek nisem občutil kakšnega želodčnega ali živčnega neugodja kakor prej. In koliko to pomeni za potnika, je nepopisno! Saj je morska bolezen tako huda, da sem si včasih skoraj želel, da bi raje umrl...

Parnik je zelo sražen in čist. Vsi hodniki so pokriti z belkastim linolejem. Vse stene so bele, čiste. Vse stopnice in vse čakalnice, obednica, saloni, so pokriti z debelimi preprogami. Obednica je v sredini parnika in nima nobenega okna. Toda zračna je in razsvetljena, da se mi je vedno zdelo, da sije skozi okna večerno sonce. Ob stenah ima svetiljke v podolgovatem steklu v velikosti okna. Steklo je videti kakor svilnati zastor. Odtod videz zahajajočega sonca. Sredi obednice svetijo indirektno svetiljke, da se zdi, kakor bi od nekod s stropa prihajali mogočni, svetli sončni žarki.

Turistovski razred je danes mnogo lepši kot nekdanji prvi. Hrana sijajna, po jedilnih listih, umetniško lepo izdelanih, tiskanih v barvah po holandskih motivih.

Pri zadnjem zajtrku so jih dajali natakariji v zavitkih gostom zastonj v spomin, in sicer zbirko vsega tedna.

Parnik ima tudi kapelo za svete maše: v knjižnici prvega razreda je. Posvečena je Mariji, morski zvezdi, in sv. Krištofu. Sliki obeh sta na vsaki strani oltarja naslikani z belo barvo na ogledalo, kar jima daje res voden izraz. Oltar z vso opremo in z vso mašno obleko je prava mojstrovina. Vse najmodernejše. Plašči so iz modernega blaga, kakršnega še nisem videl v cerkvi. Tudi barva je nekaj posebnega. Kelih širok, da niti ciborija nisem nikjer tako širokega videl. Katoliško službo božjo za nedeljo je glavni stevard, holandski katolik, oglasil v soboto na oglasni deski. Knjižnica je bila polna. Prebral sem angleški evangelij in na prošnjo oznanil darovanje za »Dom starih mornarjev« v Rotterdamu. Maševal sem vsako jutro in je prišlo precej ljudi. Poseben stevard je bil določen, da je stregel in oskrbel vse potrebno.

Moj tovariš v kabini je bil — židovski rabin iz Budimpešte. Bežal je »še o pravem času« iz Ogrske, češ da tudi njej ne bo prihranjena usoda njenih sosed. Poleg njega, je dejal, je na parniku še nad sto drugih židovskih beguncev. Mož je malo osupnil, ko me je postrežnik pripeljal v njegovo kabino in je zagledal moj duhovski ovratnik.

»Father Zakrajšek je moje ime,« se mu predstavi.

»In jaz Samuel Goldberger, židovski rabin iz Pešte.«

»Me veseli. Upam, da se bova kljub temu dobro razumela.«

»Zakaj pa ne? Saj sem jaz stara katoliška Cerkev, vi pa nova,« mi reče smeje.

In res sva se dobro razumela. Mož je bil zelo veren in pobožen. Ko sem vzel svoj brevir in odšel na krov, da ga opravi, je tudi on vzel svoj »brevir« in dostikrat še molil, ko sem se vrnil. Noben večer ni legel brez molitve in nobeno jutro ni vstal brez nje.

Drugi dan najine poti, v soboto, je bil pa zelo žalosten.

»Pomislite,« mi je potožil. »Nad sto Židov je tu v tem razredu. Danes je sobota, torej naša nedelja. Naprosil sem stevarda, da nam je dal za sinagogo poseben prostor. Vse sem šel osebno vabit. Saj deset jih je treba, da moremo imeti »sinagogo«. Pa veste koliko jih je bilo? Štirje. Neverjetno! Toliko nas preganjajo, pa je prav! To si tudi židovstvo zasluži. Ves idealizem in vso vero v Boga je izgubilo. Samo v denar še veruje. Po raznih državah med raznimi narodi služi danes samo še denarju in nič ne vpraša več, ali pošteno ali nepošteno. Samo da je denar. Kdo nas more imeti rad? V Palestini smo s svojo državo doživeli fiasko. Razdeljeni smo med seboj, kakor še nikdar. Drug drugemu škodujemo. Se bolj bomo tepeni. Kadar koli je naš narod tako Boga zapustil, je bil še vedno tepen.«

Začudil sem se tem besedam. Videlo se mu je, da sta govorila iz njega židovska narodna zavest in vera.

Potniki na parniku so bili po večini Holandci; ali so bili iz Amerike, ali so šli tja, ne vem. Tofiko vem, da se med njimi nisem domačega počutil in da sem bil ves čas sam. Le sem pa tja sta dva stara holandska farmarja iz Montane hotela kaj z menoj govoriti. Bilo je tudi nekaj newyorških Ircev, katerim pa s svojim »foreign« akcentom (neangleško izgovorjavo angleščine) najbrž nisem bil posebno ljub. Sem pa zato toliko več bral in spal pa molil, česar vsega sem bil zelo potreben.

Tako smo po šestih dneh vožnje zagledali v četrtek Ameriko in se v petek 11. avgusta, teden po vstopu na parnik, izkrcali v New Yorku srečno in zadovoljno.

(Dalje prihodnjič.)

ZABREŠČANI

Grem v tuje kraje, — grem med sooje brate.

Za starim, mrzlim zidovjem ljubljanskega bogoslovja klije že nekaj let mlado življenje. Karitativni krožek in izseljenski odsek sta središči, ki družita in zbirata mlade moči k stvarnemu delu.

Skromni so bil početki našega dela. V iskanju, krizah in borbah smo rasli. Caritas Christi — ljubezen Kristusova nas vodi pri delu. Naše lastno posvečenje po medsebojni krščanski ljubezni, verska, moralna in kulturna pomoč našim bratom v stiski je naše hotenje. Dobri duhovniki, ki jim je Kristus vzor, pa obenem sodobni, kakor jih zahteva čas, v katerem živimo, kakor jih potrebuje narod, to so vodilne misli, ki nas vodijo pri delu.

Zarili smo se v trdo ledino, vrgli božje seme v brazde, prisluškovali v strahu in veselem pričakovanju mladi rasti, v bolečinah in veselju želi smo sad. Obrnili smo zemljo, ne vse, oh, to je šele začetek oranja, a vendar — pričeli smo.

Zahotelo se nam je v svet, v tuje kraje, tja med naše brate. Hoteli smo njim, ki trpijo, umirajo v tujini, njim smo hoteli prinesiti pozdrav domovine, njim, ki se izgublajo, ponuditi bratsko roko.

Malo nas je Slovencev, pa še ti smo tako razkropljeni. Naša kri je razlita po vsem svetu, naš rod se potaplja v tujih vodah.

Ljubezen do teh pozabljenih in izgubljenih nas je prevzela. Ali niso naši bratje in sestre kakor vsi, ki živijo doma okrog nas? — Še bližji nam morajo biti, ker so v stiski. Družina za družino se vtaplja v tujini, Slovenec za Slovencev pozablja svoj materin jezik, lepe slovenske navade, a kar je najhujše: najdražjo svetinjo, svoje slovenske matere najdražji spomin: vero v Boga.

Kdo ne bi rad pogledal v njim, ki so naše krvi! Ker niso našli kruha doma, jih je vzela tujina; tujcu so postali sužnji in stroji. Svoja močna telesa so vdinjali tujcu, da izsesa iz njih svoj kapital.

Tem našim bratom in sestram v tujini smo hoteli prinesiti slovensko besedo. Ob blagovozni naši pesmi naj spet poživijo spomine na dom.

Vseh nas je bilo devet. Dva sta šla v Francijo, dva v Belgijo, trije v Holandijo, dva sta pa z motornim kolesom zdrčala na pot, da dosežeta tudi bolj oddaljene naselbine.

V sveti tihoti škofijske kapele se je zbrala desetorica. Missa pro peregrinantibus — vzel bom mašni formular: za »popotnike«, nam veli prevzvišeni. Kako iz sreca je tisto jutro vsem vrela prošnja k Bogu: »Daj, blagoslovi naš krožek, blagoslovi naše načrte, blagoslavljaljaj in podpiraj nas na poti, da naš trud ne bo zaman. Da bomo svojo nalogo prav doumeli in izvršili.« — Kako zbrano smo tisto jutro iz rok prevzvišenega prejeli Jezusa z željo, da bi ga tudi našim v tujini mogli prinesiti. S kakšno pripravljenostjo smo sprejeli od prevzvišenega na pot blagoslov.

Vse je v redu. V mraku skupna večerja. Praznično razpoloženje ožarja vso družbo. Srca kipe v nenavadnem vznemirjenju. Priprave so za nami, sedaj pa na delo. — Akordi zbranega »itinerarija« hite k Bogu, kratko izraženi amen po blagoslovu in v noč odhiti vsa družba. Zadnji pozdravi, vlak odbriži in razsvetljene Ljubljane. Gorenjska plan — kot biser — posejana s tisoč lučkami. Deževne kaplje udarjajo na okna. V vozu je mir, tiha noč razpleta svoje niti, a v nas je nemir, da bi se kri vlila iz sreca. »Odtrgani smo z lastne zemlje, njeni sinovi.« A krepki nas zavest: »V tujino gremo; kri, ki se je iz odprte rane razlila v svet, to pojdemo iskat, da bo kljubovala vplivom tujine.« Tiha solza v pozni noči, akordi poslednje pesmi še in za nami je kraj, ki nas je vzgojil.

Slovenci v Holandiji

Nešteto narodov živi po širnem zemeljskem krogu. Vendar bi težko dobili katerega, ki je vse svoje člane združil v eno celoto — državo. Težnja vsakega naroda je, da se na svoji zemlji postavi na svoje noge. Seveda pri tem ne mislim na primitivna afriška plemena, ki se še ne zavedajo svoje narodnosti in zato o njih kot narodu v takem pomenu še ne moremo govoriti. Pač pa imamo v Evropi narode, ki se vsi zavedajo pravice do obstoja. Nekateri večji narodi so se v tem oziru že dokaj izpopolnili. Drugi grede celo preko meje. Pretirano poudarjajo svojo narodnost in hočejo celim skupinam, ki so druge narodnosti, vsiliti svojo. Jasno je, da to ni prav. Kot ima vsak posameznik, naj bo velik ali majhen, močan ali šibak, pravico do življenja, tako bi moral vsak narod, čeprav še tako majhen, imeti pravico, živeti v svoji lastni narodni državi.

Tudi mi Slovenci smo zaveden in ponosen narod. V Jugoslaviji živimo zadovoljno, narodno in kulturno samostojno življenje. Dasi smo eden izmed najmanjših narodov v Evropi, vendar v primeri z drugimi narodi prav nič ne zaostajamo za njimi. Na nekaterih popriščih jih celo prekašamo. Eno nesrečo pa imamo. In ta je, da nas je le pičla polovica tako srečna, da živi v svojem lastnem svobodnem domu. Večja polovica slovenskega naroda živi za mejami, ali pa je raztresena po širni zemeljski obli. Ne vemo, kdaj bo prišel dan odrešenja za prve, tudi ne vemo, če se bodo vsi širom po zemlji razkropljeni Slovenci vrnili v naročje matere Slovenije; eno pa vemo: namreč to, da mi teh svojih bratov in sester ne smemo pozabiti in da moramo storiti vse, da jih ohranimo zveste svojemu narodnemu prepričanju. Jasno je pa še to, da tudi oni ne smejo svoje narodnosti zatajiti in da se morajo truditi, da svojega narodnega prepričanja ne izgube.

Take in podobne misli prihajajo človeku na um, ko se zlasti ob izseljski nedelji zamisli v naš pereč izseljski problem. Glede tega smo mi še v marsičem zelo nevzgojeni. Kolikokrat se ponavlja žalostno dejstvo, da se naš človek, ko pride v tujino s trebuhom za kruhom, kmalu navzame tiste miselnosti, ki jo izraža nemški pregovor: Cigar kruh jem, tega pesem pojem. Glavno je, da živim, drugo je tako postranska stvar. Res, prvo je življenje. Toda zaradi bore malo boljšega ali udobnejšega življenja zametavati ostale dobrine, je pa spet zelo zgrešeno. So na svetu dobrine, ki jih še višje cenimo kot življenje: pogledimo mučence krščanske vere ali pa zdravnika sredi kužnih bolezni. Narodna zavest je vrednota, katere ne smemo nizko ceniti. Kako spoštujemo človeka, ki se nikoli ne sramuje priznati, kaj je in ki s svojim delom dela čast svojemu narodu. Če bi bili vsi Slovenci taki, bi bili brez dvoma najbolj kulturn in najbolj spoštovan narod.

Do sedaj smo samo razmišljali, sedaj pa pogledimo nekoliko po svetu, kjer žive ljudje istega kova, iste misli in iste krvi, naši dragi Slovenci. Obrnimo se na primer v Holandijo. To je ena najsrečnejših dežel v Evropi. Polno stoletje že ni videla vojne. Ravna je ta dežela, preprežena s prekopi in skrbno obdelana. Ceste so gladke in asfaltirane, hiše lične in obširne, povsod srečujete udobnost in blagostanje. Toda vse to ne odtehta skromne slovenske vasice, kjer se čedne hišice skrivajo v zelenju dreves, bela cerkvena kraljuje sredi vasi in bele ceste preprezajo polja. Holandska zemlja je bogata in rodovitna, a še večje bogastvo skriva v svojih globinah. To je črno zlato: premog. In kdo bo šel v strašno globočino ponj? Holandec, seve! Toda najtežja dela bodo opravljali drugi. Prihajali so rudarji vseh narodnosti: iz Nemčije, Belgije, Francije. Mnogo Poljakov, Čehov in tudi Slovencev je bilo med njimi. In — poslušajte: med najtežjimi deli so najtežja izvršili Slovenci. Saj ste mogoče že slišali: »Hudičen«. Tako namreč pravijo ponekod na-

šim rudarjem zaradi tiste besedice, s katero žal marsikateri Slovence začenja in končuje stavek in jo še v sredi nekajkrat izusti. Saj pri tem sicer ne misli nič hudega — prav za prav sploh nič ne misli —, a lepo in olikano pa to ni. Torej, kadar pride na vrsto težje in odgovorno delo, takrat pošljejo v rov našega človeka kot najsposobnejšega in najprevidnejšega. Res, marsikje po svetu so Slovenci znani kot dobri, zanesljivi, vztrajni in pošteni delavci.

V Holandiji je Slovencev okoli 3000. Skoraj vsi so naseljeni v južni Holandiji, v deželici Limburg, ki sega še preko meje tja v Belgijo. V tem ozkem predelu, med Nemčijo in Belgijo, kjer je večje mesto Maastricht, se nahajajo največji nizozemski premogovniki, ki so obenem največji izmed evropskih premogovnikov. V teh rudnikih so zaposleni tudi Slovenci. Težko je njihovo delo. Globoko pod zemljo — celo do tisoč metrov so globoki ti rudniki — se mučijo in lomijo črne sklade premoga slovenske roke. Tu so bili prisluženi tisti goldinarji, ki so često poromali v domovino in morda rešili domačo grudo umiranja. Saj Slovenec je dobrega srca, dasi je na zunaj često robat. Rad pomaga svojemu bližnjemu, če le more, pa čeprav si mora skoraj sam pritrpati od ust.

In res so Slovenci v Holandiji ostali svoji domovini, ki so jo sicer morali zapustiti, ker jim ni mogla dati kruha, toda niso šli v tujino z mrzlim srcem, ampak so nesli s seboj gorak plamenček domovinske ljubezni. Da ta plamenček ni ugasnil, moramo biti vsi hvaležni tistim delavcem, ki so se zavzeli za naše izseljence v Holandiji. Med nekaterimi so zlasti vidna tale imena: Pohar, Obržan, Selič, p. Teotim. In če bi domovina dala svojim sinovom še več moralnega kapitala, ponosa in samozavesti na pot, bi bilo še mnogo bolje. Še manj bi se jih izgubilo. Mi smo majhen narod in vsaka izgubljena kapljica krvi se nam pozna. Pa smo bili tako neobčutljivi, da niti velike, krvaveče rane nismo čutili. Hvala Bogu, da jo sedaj čutimo in hitro jo bo treba obvezati, še prej pa izčistiti, sicer bo prepozno. Boleča rana našega izseljenskega problema je to.

Naši slovenski rudarji v Holandiji so prišli tudi v deželo, ki je odlično katoliška. Vsaj v svojem južnem delu. Tako jim je bilo mnogo lažje ohraniti vero kot pa drugim, ki so prišli v versko mlačne ali celo brezverske dežele. Vera je najboljša garancija za narodnost. Dober katoličan bo vedno v vsakem narodu dober domoljub. Kot sem dejal, so Slovenci na Nizozemskem v veliki večini narodno zavedni in se svoje domovine vedno spominjajo. In tega svojega čustva se ne sramujejo pokazati jasno pred vso nizozemsko javnostjo. To store največkrat ob priliki kaknega državnega praznika — jugoslovanskega kajpada. Proslavo praznika lepo združijo z versko svečanostjo, tako da izzvini oboje skupaj v lepo domačo slovensko prireditev. Pa si kar od blizu ogledjmo, kako naredo to stvar!

Za vsako prireditev, pa naj si bo kakršna koli in kjer koli, je potrebno neko osrednje vodstvo, neka organizacija, ki izdela načrt in ga po svojih članih tudi izvede. To delo opravi med našimi izseljenci na Nizozemskem »Zveza jugoslovanskih društev sv. Barbare«. Sedež ima društvo v Heerlenu. Heerlen je mesto s približno 40.000 prebivalci in leži sredi rudarskih naselbin. V »Zvezi« je včlanjenih šest lokalnih društev sv. Barbare, ki imajo »edeže« v različnih okoliških naselbinah. Po teh društvih organizirata zvezni predsednik in zvezni tajnik vso prireditev.

Nič čudnega ni, če lepega nedeljskega jutra zbudi Holandce v vasi Heerlerheide poskočna godba. Radovedno skočijo k oknu. Vidiijo, kako po cesti ponosno korakajo Slovenci in Slovenke z zastavo na čelu proti cerkvi v Heosenbergu.

»Bržčas imajo spet svojo slovesnost,« si govore domači in opazujejo simpatične Slovence, katerih narodna noša jim tako ugaja, da jo vedno znova občudujejo. Sedaj pač vsi vedo, da so to Slovenci in Jugoslovani. Prej ni nihče vedel za te ljudi in njihovo deželo, vsak tujec jim je bil Čeh ali Poljak.

(Dalje prihodnjič.)

Slovo

Lilo je, da je bilo vse v tleh. Gosta megla je visela nad hribi, se spuščala po pobočju in zagrnila zemljo, da se ni videlo za lučaj daleč. Jože je stežka gazil po cesti. Rjavc mlake so se razlivala, udiralo se mu je do gležnjev. Oprtiv je nesel kovček na hrbtu. V eni roki je držal dežnik, z drugo si je pomagal po opolzkem pesku. Zdaj pa zdaj se ozrl. Mati je zaostajala.

»Ali naj vas počakam?«

»Ne, ni treba. Saj grem, le luž se ogibljem, da ne bom vsa otepena.«

Njen glas je bil mehak kakor še nikoli. Kmalu ga je došla, ko je pridržal korak. Potlej sta hodila vštric, a nista spregovorila. Srce jima je bilo polno žalosti, ki ni smela na dan. Ko sta dospela na Skoflje, se je razsvetlilo. Pred njima se je raztegnila ravan, za njivami in travniki se je pokazala postaja.

»Mati, zdaj pojdem sam, če je vam nerodno,« je rekel tiho in boječe. Ni odgovorila, pogledal jo je, oči so se srečale in v duši se mu je dvignil občutek: premalo jo ljubiš, da jo zapustiš, ko se je izgarala zate.

Na postaji še ni bilo potnikov. Vrata v čakalnico so bila odprta. Bilo je mirno, le iz sosedne sobe se je slišalo odurno in nerazločno govorjenje.

Zložila sta prtljago na klop. Jože se je vstopil pred široke pole voznega razporeda, ki so bile nalepljene na stenah. Mati je utrujena sedla. Obmirovala je kakor v najhujši boli, le s pogledom je sledila sinovih kretnjam.

»Kako da greš? Ze Bog ve kolikokrat sem te vprašala, pa še zdaj ne vem.«

»Nič vam nisem tajil. Za službo grem. Za kruhom.«

Prvič se je izdal, da doma ni kruha za osem ljudi. Ob sevi trije čakajo na oplaz. Nabiral je mah, se trgal za čišninom po grmovju, polhe lovil, pa se je komaj dobro obul. Mora, saj je svet velik, on pa zdrav ko riba, trden ko grič.

Stopil je k materi, se naslonil na vogal mize. Oči so mu begale po stropu. Zeljno so iskale, kje bi se pomudile in nasrkale domačnosti. Zazrl se je skozi okno. V begu se je stiskala vas kot jata preplašenih ptic.

»Kaj se mi boste vsi razkropili? Ni dosti, da je šla Ivanka?«

Zadrgetala je. Skozi premočeno obleko jo je mrzilo. Ustrašila se je nečesa daljnega, ki se je rodilo v slutnjah. »Ostani, Jože, bomo že kako! Prodali bomo prašička, Lužar bo vrnil tiste solde...« — »Se pet jih imate. Se za one bo pretesna naša gruda.«

Zresnil se je. Na obrazu se mu je začrtala skrb. Včeraj mu je bil še spomin na tujino združen z misljo na denar, na lepo življenje, a danes mu omahuje korak in pogled v bodočnost je teman. Oče ni ugovarjal, ko mu je segel v roko. Srečo mu je želel, kakor v srcu želi vsakemu svojemu otroku. Težko mu je bilo, a zakon usode se ne meni za ljubezen.

Mati je ždela in trpela. Začutila je breme, ki ga bo morala nositi. Vsi se bodo raztepli, na stara leta bo sama. Dovolj je Jožeta prosila. Trmast je. Ne bo popustil. »Otrok, ali se zavedaš, da mi greniš zadnje ure življenja? Kesal se boš, pa bo prepozno.«

»Mati...«

V čakalnico je stopil eleganten gospod, precej obilen, srednjih let. Bežno je pogledal Jožeta in mater, ki sta takoj utihnili. Mati je sklonila glavo, z muko je zadrla obtožbe. Tujec se je namrdnil, ko je videl Jožeta, blatnega do kolen.

»Od daleč sva, cesta je blatna,« je Jože uganil njegovo misel in se opravičil kratko in vljudno, četudi se mu je dvigalo v duši.

Tujec je skomignil z ramami:

»Za kruhom?«

»Ne, za delom!« je presekala Jože.

»Delu je povsod dosti, a takile se rajši potepajo. Pa vam bo odklenkalo. Življenje je trdo.«

»Bolj vem, kakšno je, kakor vi. Če še niste videli sledi razbičanega življenja, naju poglejte!«

Sunkoma se je dvignil. Tujec se je zmeden umaknil. Ponošena obleka je visela na Jožetu kakor na berču. Rdečica mu je planila v obraz. Močni prsti so se mu krčili. Mati ga je začudena pogledala. Ni razumela sinovih besed. molčala je.

»Kaj me briga. Sram me je take sodrge.« Tujec se je zaokrenil, kupil vozni listek in z maščevalnim nasmeškom na licih odšel.

»Življenje ni sramotno, četudi je suženjsko, če ga nisi sam kriv.« Ni izrekel, le v srcu mu je bilo, da bi zdiviljal, se nakričal in najokal kakor otrok.

»Jože, iti moram. Spremljalo te bo božje oko in moja goreča molitev.« Pogledala mu je naravnost v oko, tako globoko in otožno, da je Jožeta pretreslo. Cutila je, kar je čutil sin: siromaštvo, ki ga je vtisnilo rojstvo.

Dež je prenehal, strehe so se zalesketale. V vsaki kaplji so se zrcalile mavrične barve in spet naglo ugasnile kakor misel, ki zablodi v tujino. V tem trenutku, ko se je poslavljaj, je utihnila sladka pesem tujine. Kakor sanje je izgubil svet, ki ga je gledal kot bogato obloženo mizo. Le seči bi bilo treba, po čemer je srce tako hrepenelo.

Vlak se je pretegnil. Zategnjeno so zapela kolesa. Ob oknu je slonel Jože. Gledal je, kako je bežala vas. »Zbogom hišice! O, kako majhna je mati. Po stezi hiti in gre za menoj. Glej, maha mi v slovo.« Jože je dvignil roko, omahnila mu je na rob.

»O, mati!« Zgrudil se je na sedež, vroča solza se mu je utrnila iz očesa.

Albina Zakrajšček:

Njen dnevnik in njegova pisma

(Dalje.)

19. XI. 1915.

Na »soški fronti« — moj Bog, med samimi skalami in pečinami! Kaj naju še čaka — slutim — bojim se; saj vsi pravijo, da so tu mnogo hujši boji kakor v Galiciji. Če se zgodi najhujše? Več ne smem, ne morem misliti!

Kaj je z njim? Težke slutnje me preganjajo! Danes, okrog polnoči se mi je zdelo, kot da bi prišel po slovo... Gospod! Saj se vrne, saj ga moram še enkrat videti!

20. XI. 1915.

Vsa sem kakor brez uma. Strašne misli: morda mr... morda ranjen, ujet. Oddala sem mu danes tri pisma... Kdo jih prejme? Kdo mi bo odgovoril nanje?

25. XI. 1915.

Kam naj se obrnem — v časopisih dnevno berem o hudih bojih na južnem bojišču. Marija! Marija! Le Ti pomagaj mi!

Velespoštovana gospodična!

28. XI. 1915.

Naznanjam Vam žalostno novico, da je bil Roman dne 20. XI. na soški fronti ujet. Z njim sem tudi jaz mnogo izgubil. Bil je moj najboljši prijatelj že izza dijaških let. Dal Bog, da bi se mu ne zgodilo nič hudega. On je sedaj rešen. Bog ve, kaj vse še nas čaka.

Poklon!

Vam neznani...

V ujetništvu — nova skrb — nova žalost!

6. XII. 1915.

Od njega — še nobene pošte. Tudi moja pisma so prišla nazaj s pripombo, da se nahaja v italijanskem ujetništvu. Nešteto misli, nešteto vprašanj, brez odgovora... Če bi umrl... morda je bil ranjen, ujet?... Črne misli, pojdite vendar od tod!

8. XII. 1915.

Tvoj najlepši praznik — moja Mati in Tolažnica! Ozri se milostno na mojo bolelost. Ti boš spremeniła solze žalosti v solze veselja. V jutru, ko se je sklenil Najboljši z menoj, sem občutila vso Njegovo sladkost, a na večer sem zopet vsa potrla!

Ljubljena moja Belina!

10. XII. 1915.

Vjet danes 20. XI. — Godi se mi dobro. Naslov Ti sporočim pozneje. Ne bodi žalostna — zaupaj! Večno Te ljubi...

Samo, da sem dobila Tvojo dopisnico! Že mesec dni nisem prejela Tvoje pošte. Pisava skoraj drugačna kot je Tvoja, črke kot da niso Tvoje... Večno Te ljubim! Ali ni skrito v teh besedah nekaj kot bi se poslavljajal od mene? Ali, vse moje misli so ena sama težka slutnja, pričakovanje najhujšega.

15. XII. 1915.

Sedaj mu še pisati ne morem, še nimam naslova.

V knjigi J. M. Plojhar piše pisatelj Zeyer: »Kdor široko odpira oči, kdor široko zre do velikega prostora preko najtežjih ovir, le tisti upa. In kdor trdno sveto upa, tisti ne doživi prevare!«

Neomajno, trdno hočem upati!

Sveti večer 1915.

Kdaj je bila moja bolečina hujša kot je nocoj? Za praznike mu še pisati nisem mogla, naslova še ni. Njegovi so mi pisali in prav pristržno želeli, da bi jih zadovoljno in srečno praznovala. Njegova sestra Lojzka, ki je že nekaj let priklenjena na bolniško posteljo, se silno zanima zame, piše:

»Draga gospodična!

Naš Roman nam je že mnogo lepega pisal o Vas in čeprav se ne poznamo, se mi zdi, da Vas poznam. Kdaj se bomo mogli osebno spoznati? To želijo naša mati, oče, posebno pa še jaz...

Pismo sem pokazala tudi mami. Ona mi pravi, da naj jim kar mogoče vljudno odpišem in pripomnim, da je vse v božjih rokah.

Mati, Ti imaš vedno prav: Vse je v božjih rokah, tudi ta moja strašna skrb in bolečina! Božje Detece gleda nocoj še prav posebno ljubeznivo na nas; o, gotovo tudi nanj, ki mora ta sveti večer preživeti tam daleč v tujini!

Silvestrovo 1915.

Končano je leto sreče in solza; oboje je povzročil čudoviti plamen moje prve ljubezni! Koliko bo še te sreče? Koliko še teh solza? Fr. Koblar piše: »Upaj v svet, pa se ti ne spolni niti polovica želja — upaj v nebo, vse ti pride, kar je d'brege zate.«

(Dalje.)

„Lepa si, lepa ...“

Micka je bila mlada in lepa. A kdo se bo oziral na njeno lepoto, ko pa ni bila bogata. Mickina lepota je bila varno skrita v grmovju revščine.

Svede so jo vsi vaščani dobro poznali, a nihče se ni za njo oziral, ker pač nikomur ni bilo neznano njeno siromaštvo. Na vasi pa siromak veliko ne pomeni.

Razen tega je bilo v revni družini mnogo otrok, kakor je to že navada. — Pa je prišlo tisto čudno leto, ko se je odprla nova Amerika — Francija. — Tudi Micka, ki je komaj zapustila šolsko klop, je morala iti.

V tujini se je kmalu privadila. Delala je rada, še več kot je bilo ukazano. Zato so jo vsi radi imeli. Gospodarjev sin se je še posebej večkrat za njo ozrl.

Delo in vse druge razmere so pospešile Mickino rast. Tudi obleka je naredila svoje in kmalu je francoska vas morala ugotoviti, da je Micka najlepša vaščanka »gospodična Marija«.

Ni čudno, da se je kmalu začelo govoriti, da bo poroka z gospodarjevim sinom.

Micka je večkrat pisala domov in prosila dovoljenje. A doma so bili nezprosnji. Posebno mati niti slišati ni hotela o tem.

»Saj ga nikdar ne boš razumela, tujca!«

»Pa že dobro govorim francoski!«

»Jaz uboga tvoja mati, te nikdar več ne bom videla...«

»Res moram priznati, da v njegovi družbi na vse vas pozabim. — Strahotno močna je ljubezni govorica. Cetudi morda ne razumem vseh njegovih besedi, ali misel pa vsako razumem. — Ko me on objame, takrat me spreleti čuvstvo, ki ga ni mogoče opisati: takrat popolnoma pozabim na vse...«

Tudi take stvari jim je pisala domov, pa se vendar niso hoteli omehčati. — Tačas pa je Micka dopolnila 21 let in se je smela poročiti brez dovoljenja staršev.

In se je poročila. Poroko in krstitke so obhajali obenem. Micka je zdaj »gospa Marija« in še vedno lepa. Otrok ni tako lep kot ona. Mogoče so mu materine solze izmle lepoto...

Ali gospa Marija je še vedno lepa in francoski mož jo še vedno rad ima. Budno pazi na njo. Spremlja skoraj vsak njen korak, kakor senca. Ali kakor sonce, ki še vedno sije na »rožo Marijo«...

C.

Šopek na grob

I.

Tiho so zvonili
nekje drobni zvonci.
Z bolečino vzbujen
vzpel si se pokonci.

Kot preplašen otrok,
daleč si pogledal —
z anil z ustni, rad bi,
nekaj še povedal.

Pa že smrt je vzdihne
zadnje grenke pila.
Duša se je Tvoja
v večnost potopila.

Mirno so obstale
tvoje skrbne roke,
sestra je zaprla
ti oči globoke.

In ob mrtvem truplu
sama sem ostala,
bolj kot ti sem v grozi
smrtni trepetala.

Tebi pa priplaval
od nekod na lice
je nasmeh pokojen.
Žarek z raja v moje vice.

II.

Sli so črni dnevi
kakor težke sanje:
vstane mlado jutro,
pa pozabim nanje.

Čakam svetle zarje,
čakam dolge dneve,
da se sanj otresem
prebudim iz reve.

Pa mi ne prisije
v temno noč danica. —
Ah, saj niso sanje —
oj, saj je resnica!

III.

Tri bom rože tebi
tam na grob vsadila,
niti zima, niti suša
jih ne bo morila.

Prva roža, jaz verujem,
da živiš tam v boljšem svetu,
brez solza, brez bolečine,
rešen otrok pri Očetu.

Druga roža, trdno upam,
da pozabil v onem kraju,
nisi dece, nisi žene.
Prosiš nam prostora v raj.

Tretja roža, vem da ljubiš
nas še bolj, kot si nas preje.
Daleč si, a vendar blizu,
saj za tebe ni več meje.

Tri bom rože tebi
tam na grob vsadila
in z njih žlahtnim vonjem
dneve svoje napolnila.

Ivan Kmet:

Sinu

Vsak hip znova, z vedno večjo silo meni kljuje v duši:
ni minute, da ne bi čutila ostre bolečine.
Mrak v večeru, temna noč prečuta vodi me v spomine:
Sin ti je omahnil. V boli nemi se je zgrudil k ruši.

Komaj včasih iskra upa zažari z bleščecho zarjo:
sanje le bile so mučne, porojene v blodni noči;
saj je kakor včeraj, ko igral se je otrok pri koči,
v svet strmel začuden, s hrepenenjem za neznano daljo.

O, kesanje grenko srcu trudnemu ne da pokoja:
mati, ki si ga pustila v svet bolestnega spoznanja,
kjer se praznim nadam in prevaram človek-suženj klanja,
tuji blesk ga mami, nate zabi, domovina moja.

Vrhove, ki kipe v brezkončnost jasnega neba.
globine, ki jih polni burno morje;
daljine, ki vihar jih divji orje
izme-iš, a nikdar bol materinega srca.

Tebi, mladina, veljajo te besede. 3. decembra praznujemo izseljensko nedeljo. Ni to praznik veselja in sreče, saj nas preživo spominja na trpko usodo slovenskega naroda, ki ni mogel vse ostati na svoji zemlji, ker je zmanjkalo kruha. Ta nedelja je spominski dan, posvečen vsem onim tisočim naših bratov in sester, ki jih je trdo življenje razkropilo po svetu. Ločijo nas zemljepisne meje. Toda ni na svetu nas ne more ločiti od zavesti, da smo vsi otroci naše skupne matere — Slovenije. Temu spominu in tej zavesti, slovenska mladina, posveti v svojih srcih, kar imaš najlepšega in najplemenitejšega!

Dragi, ljubljani slovenski otroci, vi, nežni cvetovi, ki Vas je usoda raztrosila po tujih vrtovih, domovina na Vas ni pozabila. Niso na Vas pozabili bratci in sestrice tu doma. V svoji nedolžni iskrenosti so v drobnih pisemskih pokazali ljubezen do Vas. Naj Vam njihove besede sijajo kakor neugasne lučke na pot življenja. Kjer koli boste hodili, med svojimi tovariši in tovarišicami v tujini, povsod nosite ponosno zavest, da ste kri slovenske krvi, otroci naroda, ki je v tisočletni borbi ohranil svoj jezik, dediščino svojih prednikov. Spoštujte državo, kjer živite, ki Vam je dala kruha, ko Vam ga dom ni mogel dati. Spoštujte jo! Toda nihče na vesoljni zemlji ne more in ne sme od Vas zahtevati in Bogu bi bilo ne ljubo, če bi pri tem pozabili na svojo mater Slovenijo, na milo slovensko govorico, ki nam jo je dal sam Bog, da v njej molimo in izražamo svoje misli in občutke.

Pisemca, ki Vam jih pošiljajo otroci iz domovine — preozek je prostor, zato smo jih le neznaten del objavili — so izraz ljubezni do Vas. Kako radi bi Vas imeli v svoji sredi, Vam razkazali vse najlepše, kar premore naša slovenska zemlja, biser med deželami tega sveta.

Težke dneve preživljamo. Sovraštvo vlada po svetu. Mi pa se vsaj ta dan sklenimo v eni sami veliki ljubezni, v eni sami veliki prošnji h Kristusu Kralju, naj podeli svoj blagoslov Vam, ki ste v tujini, naj čuva našo Slovenijo, našo Jugoslavijo, naj podeli zdravje in srečo našemu mlademu kralju Petru II.

Z domovinskim pozdravom!

Urednik.

Zdaj pa pogledjmo, kaj so Vam napisali naši otroci! Pisali so bratcem in sestricam v Nemčiji, toda naj veljajo njih besede vsej slovenski mladini po svetu!

Ljubljana, 14. oktobra 1959.

Dragi neznani prijatelj!

Zelo rad bi Te spoznal! Gospodična učiteljica mi je povedala, da si v Nemčiji. Gotovo bi bil v teh težkih časih rad v Jugoslaviji, kjer je tako lepo in mirno. Tu se imamo zelo dobro. Letos sem bil na počitnicah na Gorenjskem v Gozdu-Martuljku. Bilo je res lepo. Hodili smo na izlete. Bili smo v Vrbi, kjer se je rodil največji slovenski pesnik doktor Francè Prešeren. Sli smo tudi na Bled, kamor hodi vsako leto naš kralj na počitnice. Dalje smo šli k Belopeškim jezerom itd. Pridi kdaj v Slovenijo, v Ljubljano. Videl boš, da je naša domovina res lepa.

Lepo Te pozdravlja Tvoj prijatelj

Klasinc.

Dragi bratci in sestrice v tujini!

Lepo je v mestu Ljubljani. Pridite k nam v Ljubljano in k Belopeškim jezerom. Tu se imamo dobro. Vam ni preveč lepo, ker je zdaj tam vojna. Vaša gospodična učiteljica nam je povedala, da bi radi prišli sem na počitnice. Drugo leto pridete gotovo, da boste videli belo Ljubljano in še marsikaj. Saj ste gotovo že slišali, kako lepa je naša domovina.

Najlepše Vas pozdravlja

Oblak Roman.

Dragi prijatelj!

Dobili smo Vašo gospodično učiteljico. Povedala nam je, da so pri Vas šole zaprte in ustavljen pouk. Radi bi prišli k nam v Jugoslavijo, pa letos niste mogli.

Pozdravljeni!

Vaš neznani prijatelj Andrej.

Dragi bratci in sestrice v tujini!

Zvedeli smo od Vaše gospodične učiteljice, da se v Nemčiji nahaja mnogo naših rojakov. Verjetno, da se tam počutite dobro, še bolje bi se pa počutili v lepi naši domovini. Vemo, da bi včasih radi prišli k nam, med svoje rojake, pa Vam ni dano.

Mi tukaj tudi želimo, da bi se tu pa tam kaj videli in se kaj porazgovorili. Imeli bi si med seboj mnogo povedati. Morda bo kdaj tudi ta srečni čas prišel. Tukaj v Ljubljani imamo lep, mogočen Grad, nebotičnik, novo meščansko šolo pri nas na Viču in še polno drugega.

Lepo pozdravljam vse!

Vaš prijatelj Švajcer Ferdinand.

Vsa ta pisemca so pisali učenci IV. razreda deške šole na Viču.

R A Z N O T E R E V E S T I

Tajnik Družbe sv. Rafaela g. p. Zakrajšek zopet v domovini

S svojega misijonskega potovanja po slovenskih naselbinah v Zedinjenih državah se je vrnil v ponedeljek 16. oktobra tajnik Družbe sv. Rafaela g. pater Kazimir Zakrajšek. Mednarodni zapletljaji so povzročili, da je moral opustiti del svojega programa, ki bi ga bil še izvedel, da se ni moral pred časom oddati na pot. Vendar pomeni njegov obisk važen trenutek v zgodovini slovenskega izseljenskega skrbstva in še posebej v prizadevanju Družbe, da se poži. ijo in okrepijo vezi med ameriško Slovenijo in domovino. Važnost njegove poti nam mimo članokov, ki so jih o tem prinašali slovenski, pa tudi drugi časopisi v Zedinjenih državah, zgovorno prikazuje pismo, ki smo ga te dni prejeli iz Amerike. V pismu je živo upanje, da se bo narodno delo, ki ga je gospod pater pričel med ameriški Slovenci, nadaljevalo. Tako se je na primer v New Yorku že vršil sestanek o nadaljnjem delu. Izseljenska nedelja se bo letos po Ameriki praznovala v večjem obsegu kot doslej.

Težko je, že zdaj izreči končno sodbo o tem potovanju. To bo pokazala prihodnost. A če se bo slovenstvo v Ameriki ohranilo dalj kakor mislimo, je to zasluga tudi g. patra Zakrajška, ki je neutrudno na številnih shodih in sestankih klical rojake preko Oceana k vztrajnosti in zvestobi do slovenske stvari. To je našlo izraza v nedeljo 8. oktobra na proslavi 25 letnega obstoja »Slovanac« v New Yorku, ki se je udeležil svetnik jugoslovanskega poslaništva g. dr. Rybač, prav tako tudi g. konzul. Tedaj je Rev. Petrič to delo poudaril.

Predvsem bo imelo važno nalogo pri tem delu slovensko časopisje.

Dvakrat potrebno je v tem težkem času, da se v naporu vseh sil slovenski narod združi v delu za rešitev izseljenskega problema. Zato želimo g. p. Kazimirju Zakrajšku, da bi istega uspeha bilo deležno njegovo neutrudno prizadevanje tu v domovini.

In to posebno zdaj, ko je na poti tudi reorganizacija jugoslovanskega izseljenskega skrbstva. Tako se že prenaša izseljenska služba na hrvatsko banovino. Odločilne važnosti je pri tem vprašanje izseljenskega fonda, saj gre za vsoto 26 milijonov dinarjev. Zadnje dni oktobra se je odpeljal g. p. Zakrajšek v Belgrad, da posreduje pri odločujočih oblasteh za slovenske pravice. Tako so ga sprejeli predsednik senata g. dr. Korošec, nadalje minister g. dr. Krek, senator g. Smodej in šef izseljenskega odseka v socialnem ministrstvu g. dr. Aranički. Obenem je še poročal pomočniku zunanjega ministra g. Smiljančiču o svojem obisku v ameriški Sloveniji.

V sredo, 25. oktobra zvečer pa je izkoristil svoje bivanje v Belgradu še s tem, da je predaval v slovenskem Prosvetnem društvu o nalogah izseljenskega skrbstva, posebej še glede naše diaspore. Na povratku se je posvetoval tudi s predstavniki izseljenskih organizacij v Zagrebu.

Naj bi tudi ta pot bila združena z uspehom!

Po daljšem bivanju v domovini je na praznik Vseh svetnikov odpotoval nazaj v Ameriko urednik slov. lista »Ave Maria«, g. p. Bernard Ambrožič. Bolezen mu je

prekrižala lepe načrte ki smo jih omenili v prejšnji številki »Vestnik«. Zdaj se bo g. p. predvsem posvetil delovanju in organizaciji med Slovenci v Kanadi. Na poti in pri nadaljnjem delu mu želimo mnogo sreče in uspehov.

Ustavitev izseljevanja

Ministrstvo notranjih zadev je odločilo sporazumno z drugimi interesiranimi ministri, da se začasno ustavi vsako izseljevanje iz države, pa tudi onih oseb, ki so prišle domov ali na obisk svoje družine. Zato se sedaj še ne bodo nikomur izdajali potni listi niti vizumi za izseljevanje ali vrnitev v inozemstvo, a tudi ne osebam, ki so iz inozemstva dopotovale na krajše bivanje.

Olajšave za vožnjo po jugoslovanskih železnicah

Z odlokom z dne 8. novembra 1958 so bile izseljencem-izletnikom, ki stalno živijo v inozemstvu, dovoljene posebne olajšave za potovanje po naših železnicah. Omenjene olajšave bodo veljale tudi za koledarsko leto 1940., in sicer po istih pogojih.

Odlikovanji. — Z redom sv. Save III. stopnje je bil odlikovan svetnik jugoslovanskega poslanstva v Washingtonu g.

dr. Vladimir Rybaš. — P. Kerubin Begelj OFM, duhovni vodja slovenske naselbine v Aleksandriji, je bil ob svečanosti v Jugoslovanskem domu v Aleksandriji po poslaniku g. Adjemoviću odlikovan z redom Jugoslovanske krone V. razreda. — Čestitkam se pridružujemo tudi mi.

Bančni in valutni oddelek fin. ministrstva je objavil pojasnilo, da se nanaša prepoved vnašanja dinarskih bankovcev v višini nad 500 din tudi na kovance in se sme prinesiti s seboj iz tujine največ za 100 din kovancev.

Tečaj marke na današnji bazi 14.50 je zagauran s strani naše države do 31. marca 1940.

Dvoje pastirskih pism lavantinskega knezoškofa sezonskim delavcem. — Letošnje poletje je prevz. g. škof dr. Ivan J. Tomažič poslal našim sezonskim delavcem, ki spadajo v pretežni večini pod lavantinsko škofijo (Slovenska krajina!), dvoje pastirskih pism. Prvo je bilo namenjeno delavcem, ki so zaposleni doma po Vojvodini in Slavoniji, drugo pa našim sezonskim v Nemčiji. Ker pomenita ti dve pismi izredno važno, rekli bi novo poglavje v dušnopastirskem delu izseljenskega skrbstva, bomo kaj več o njih spregovorili v eni prihodnjih številki.

N A Š I P O S V E T U

Zedinjene države

Od 14. do 18. avgusta se je v Detroitu, Mich., vršila 26. redna konvencija »Ameriškega bratskega kongresa«, v katerem je vključenih 84 podpornih organizacij s skoro 6 milijonov članov. Njen namen je, da posreduje pri oblasteh, zbira statistiko in svetuje v stvareh, ki zadevajo podporne organizacije. K njej spada tudi šest jugoslovanskih organizacij (SNPJ, KSKJ, Hrv. bratska zajednica, Jugoslov. katol. jednota, Srbska narodna federacija in Slovenska dobrodelna zveza) s skupno 248.042 člani. Po statističnih podatkih je članstvo padlo pri 56, dvignilo pa se je le pri 28 organizacijah, ki so v kongresu včlanjene.

Slovenski katoliški dan v Clevelandu je ob silni udeležbi Slovencev 20. avgusta ob 5. uri popoldne priredila na tako

imenovani Špelkovi farmi na St. Clair Ave. Zveza društev najsv. Imena. Sodelovali sta pri izvedbi sporeda mladinski godbi župnij sv. Lovrenca in sv. Vida, nadalje številni pevski zbori iz Clevelanda in okolice pod vodstvom pesnika Iv. Zormanca, rev. Matije Jagra in mrs. Mary Gerlove. Najvažnejši del sporeda je zavzemal shod, na katerem so govorili: gg. kanonik J. J. Oman, predsednik Zveze društev najsv. Imena, Anthony Bombač, Aleksander Urankar, župnik pri Sv. Stefanu v Chicagu, msgr. Vitus Hribar in msgr. Ponikvar ter drugi. Glavni govornik pa je bil g. p. Kazimir Zakrajšek. Velika množica Slovencev se je udeležila te manifestacije verske in narodne zavesti. Proostanek je šel v korist novega semenišča v Lemontu. — Zveza društev najsv. Imena, ki je to slavje priredila, je posmrtna dobrodelna organizacija, ki združuje vse štiri slovenske žup-

nije v Clevelandu v delu za Katoliško akcijo. Njen predsednik je g. A. Gardina.

Istega dne se je pod pokroviteljstvom Federacije jugoslovanskih narodnih domov, ki se je osnovala z namenom, da poživi narodno kulturno delovanje med ameriškimi Slovenci, vršil v Clevelandu, v Gordon parku, velik koncert. Sodelovali so vse kulturne skupine iz Clevelanda. Pesnik g. Ivan Zorman je imel velik govor o slovenskih kulturnih nalogah. Spored so izvajali mladinski pevski zbori pod g. Zormanom, g. Semetom in g. Zupancem. V skupnem mešanem zboru pod taktirko g. Nagelna so nastopila pevka društva Zvon, Slovan, Sloga, Jadran in obe Zarji. Društvo »Ivan Cankar« pa je izvajalo slovenski narodni festival. Spored so zaključili skupni moški zbori s pesmijo »Morje Adrijsko«. Preko 5000 ljudi se je udeležilo tega velikega slavlja slovenske pesmi, v katerem so vsi slovenski narodni domovi v Clevelandu, devet po številu, vložili svoje najboljše sile. Poudariti moramo, da je veliko pomoč nudila tudi clevelandska občina.

V ponedeljek 4. septembra so Slovenci priredili veliko romanje na Sveto goro (Holy Hill). Predvsem so se udeležili Slovenci iz Milwaukeeja, West Allisa, Waukšana in drugih bližnjih naselbin. Velik govor je imel pri tej priliki g. p. Zakrajšek — o Mariji in slov. narodu.

45 letnico KSKJ je proslavilo 5. septembra največje slovensko društvo v Ameriki društvo sv. Jošefa 169 KSKJ v Clevelandu s koncertom in nastopom mladine.

Zlatomašnik Rev. Ciril Zupan OSB se je po 45 letih vnetega delovanja poslovil od Slovencev v Pueblo, Colo. Odsel je za načelnika benediktinskega reda, ki ima v Canon City svoj dom in vzgojevališče. Po njegovem prizadevanju se je ustanovila v Pueblo slovenska župnija in šola pri »Mariji Pomagajce. Zdjaj je cerkev po njem dobila nove orgle in je lepo poslikana. Novi župnik je Rev. Anthony Rojc, ki se je v tej župniji rodil. Po dveh letih službovanja je s slovenske župnije sv. Terezije v Johnstownu, Pa., odsel v New York Rev. p. Pij Petrič.

Od 2. do 4. septembra se je v La Salle, Ill., vršil tradicionalni mladinski »Dan Slovenske narodne podpore jednote« za države Illinois, Wisconsin in Michigan. Spored je obsegal predvsem sportne prireditve.

10. septembra je bil blagoslovljen v Jolietu, Ill., spomenik pok. Rev. Johnu Plevniku, ki so ga postavili hvaležni župljani pri Sv. Jožefu svojemu nepozabnemu župniku.

V Newburghu (Cleveland) je bil v ne-

delju 24. septembra blagoslovljen vogelnik kamen za novo cerkev sv. Lovrenca.

V proslavo svojega 25-letnega obstoja je pevsko društvo »Slovan« v nedeljo 8. oktobra priredilo velik koncert v znani Arlington Hall v New York City. Sodelovalo je tudi pevsko in dramsko društvo »Domovina« in slovenski tamburaški klub.

Koncert Združenih mladinskih zborov se je 8. oktobra vršil v Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave v Clevelandu.

Proslavo jubileja SNPJ je 15. oktobra priredila clevelandska federacija v Slovenskem delavskem domu na Waterloo, 28. oktobra pa Zveza društev SNPJ v vzhodni Pensilvaniji.

Književna poročila

Rev. I. M. Trunk je prevedel v angleščino prof. dr. Vebra »Knjigo o Bogu«, ki je izšla v izvirniku v založbi Mohorjeve družbe 1936. Upanje je, da bo delo izšlo v tisku.

*

Clevelandski Klub za pospeševanje slovenskega jezika (The Slovenian Language Club) je imel v petek 8. septembra zvečer letni občini zbor na St. Clair Ave. Novi odborniki kluba so: Mrs. Josephine Zakrajšek, predsednica; Miss Sylvia Krašovic, podpredsednica; Mr. Anthony J. Klančar, tajnik in Miss Erma Kos, blagajničarka. — V mesecu oktobru je klub razvil živahno propagando, da si pridobi novih članov. Predvsem je važna šola za slovenski jezik, ki se je pričela 1. septembra v javni knjižnici na E. 53th St. Solo vodi Mr. Anthony Klančar. Klub ima nadalje v načrtu šest predavanj, kjer sodelujejo resni znanstveniki. Tako je prof. Jožef Remenyi, mednarodno priznani učenjak za evropsko literaturo, ki predava primerjalno književnost na Cleveland Collegeu, 29. septembra zvečer predaval o novejši jugoslovanski literaturi.

*

Mr. Louis Adamič je v drugi polovici julija vodil poletni tečaj pisateljevanja na iovski univerzi. V mesecih avgustu in septembru je potoval po severnozpadni Ameriki, kjer je zbiral gradivo za svojo novo knjigo »A Nation of Nations«. V oktobru pa se je začela njegova predavateljska turneja po ameriških mestih.

*

Angleško-slovenski in slovensko-angleški slovar, ki ga je začel Mr. Zvonko Novak pred

dvema letoma, je zdaj v angl.-slov. delu domala dokončan in vsebuje okrog 42.000 besednih definicij. Za angleške besede je naznačena tudi izgovorjava. Slovensko-angleški del je prav tako obsežen in zasnovan na istih načelih. Zlasti bo slovar koristno služil slovenskim črnkarjem v Ameriki in vsem, ki se ukvarjajo s slovensko književnostjo. — Edini besednjak, ki je doslej bil Slovincem na razpolago, je napisal dr. F. J. Kern, toda je že davno pošel. Zato z veseljem pozdravljamo novi, izpopolnjeni slovar.

*

Kampanja za »Cankarjev glasnik«, ki ga urejuje g. Ethin Kristan, je po sklepu Cankarjeve ustanove podaljšana do 15. januarja 1940. (Naročnina za Jugoslavijo 4 dolarje.)

*

Veliko in važno delo, ki ga vrši mesečna družinska revija »Novi Svet« med Slovenci v Ameriki, zasluži vso pozornost tudi s strani domovine. Podprimo jo s tem, da se naročimo nanjo. Saj bomo tako najlepše dokazali svojo voljo za kulturno sodelovanje z rojaki na tujem, obenem pa pokazali svoje razumevanje za njih narodnostne težnje in potrebe. Naroči se pri upravi »Novi Svet« 1849 W. Cermak Road, Chicago, Ill. Letno stanje za Jugoslavijo 3 dolarje.

Argentina

Pismo z južne zemlje

Oni dan, ko so se v Ljubljani vršili veliki dogodki svetovnega kongresa Kristusa Kralja, so tudi naše misli pohitevale tja čez širo morje.

Porabili smo pa tudi priliko, da obrnemo pozornost drugih na našo domovino in na velike dogodke. V eni največjih cerkva v tem mestu, v baziliki sv. Jožefa, kjer delujeva tudi oba tukajšnja duhovnika, smo napravili ob 10. uri 30. julija slovesno sveto mašo. Tudi po časopisu smo to razglasili. Objavljeno je bilo v vseh večjih dnevnikih.

Mogočna bazilika sv. Jožefa, ki je precej podobna ljubljanski stolnici, je pa za spoznanje manjša, je dala prostora našim zastavam. Skupno z argentinsko in cerkveno sta stali tudi jugoslovanska in slovenska.

Ko se je s kora oglasil naš moški zbor, je polna cerkev kar prisluhnila. Saj tukaj se kaj takega nikoli ne sliši. Petje je v tukajšnjih cerkvah tako ravno, da je mnogo boljše petje cerkvenega zbora v kateri koli hribovski fari na Slovenskem. Zato je bilo zares nepričakovano prese-

nečenje za navzoče, da se je oglasil tak zbor, ki sicer ni velik, a ima krepke glasove.

Pri maši, katero je imel g. Kastelic, sta asistrala en kaplan župnije in en gospod iz reda Kamilov.

G. Hladnik je imel nagovor, s katerim je najprej po špansko, nato pa po slovensko podal smisel svečanosti.

Pevci so pod vodstvom Cirila Jekšeta izvajali Vodopivčevo mašo. Vmes pa je prišla tudi kaka slovenska pesem. Tudi kongresno himno so zapeli in nazadnje zahvalno pesem.

Ko je bilo slovesnosti konec, je bil vtis zares lep. Saj to je bil pravi koncert, tako so pravili ljudje, ki niso v cerkvi vajeni takega petja.

Tudi naših ljudi se je precej nabralo. Kakih 400 jih je prišlo, ali pa še dosti več. Toda vsi od daleč, ker v bližini ni nikakih Slovencev.

Tudi 6. avgusta smo imeli pomembno prireditve. »Slovenski dom« je slavil desetletnico ustanovitve »Prosvete«, katera se je s »Taborem« zljala v skupno društvo »Slovenski dom«. Na tej prireditvi so sodelovala vsa obstoječa društva in še nekatera neslovenska društva. Udeležba je bila ogromna. Vse premajhna je bila dvorana, ki je pri običajnih prireditvah vse čez zadostna.

20. avgusta je bil velik dogodek za kolonijo: festival v proslavo 400 letnice Svete gore. Nekaj posebnega je bil program, to je septembrska številka Duhovnega življenja, večinoma v španskem jeziku. Njen namen je, predstaviti tukajšnji javnosti, kaj smo Slovenci. Tudi nekaj drobcev iz slovenske literature smo objavili. Zal je bila ideja prepozno sprožena, da bi mogli dati nekaj polnejšega. Zgodilo se bo pa to ob prvi priliki, ki se nam bo ponudila.

Sicer pa ni kakih posebnih novic, pomembnih za slovensko javnost.

Janez Hladnik.

*

Proslave rojstnega dne kralja Petra II. V nedeljo 3. septembra je bila slovesna sv. maša za dolgo življenje in modro vladanje kralja, in sicer ob pol 11. uri v cerkvi Santissimo Sacramento za katolike, za pravoslavne pa v ruski cerkvi. Popoldne je Sokol na Dock Sudu priredil veliko čajanko, kjer so bili otroci obdarovani s telovadno obleko.

V soboto 9. septembra je odbor za gradbo Jugoslovanskega doma na Dock Sudu ob 9. uri zvečer priredil koncert s sodelovanjem jugoslovanskega violinista Ljerka Špilerja, solistke Klare Nade

Ivanič, ki je iz Jugoslavije prišla na povabilo uprave radia El Mundo v Buenos Airesu, ter ruskega pianista Jaše Raina.

Sokol na Dook Sudu pa je 16. septembra imel svečano akademijo v Verdijevi dvorani s sodelovanjem jugoslovanskih, čeških, ruskih, poljskih in bolgarskih društev.

Buenos Aires. — Slovenska žena in dekleta v Argentini. Kakor nas uči sveto pismo, je Bog najprej ustvaril moža, pa je takoj videl, da je možu treba pomočnice. Zato je ustvaril še ženo.

Ko so pritisnili slabi časi in pomanjkanje ter naša draga domovina ni imela več za vse svoje otroke ne strehe in ne kruha, smo morali po svetu: najprej naši možje in fantje, za njimi pa žene in dekleta. S tem se je začel naš križev pot po tej ogromni tuji zemlji.

Kaj dela tu v Argentini slovenska žena in dekleta? Slovenke smo rade z malim zadovoljne, potrpežljive in zveste žene ob moževi strani. Če mož obnemore ali se mu zgodi kaka nesreča ali celo smrt, je tu slovenska žena kot dobra mati vedno pripravljena, da vzame premnogokrat na svoje rame sama vso svojo družino — kolikokrat v brezupnem stanju.

Zgodovina slovenskih domov v Buenos Airesu potrjuje, kar pravi stari pregovor, da žena pri hiši tri ogle podpira. Saj so slovenske hiše v resnici zrastle iz dela žene in njenih dekliških prihrankov. Zelo krivičen bi bil, kdor ne bi priznal

slovenski ženi pridnosti in varčnosti. Pri nadaljnem delu v vzgoji otrok se pa pogosto vidi, da manjka to, kar je najvažnejše: tu ni tistega domačega ognjišča, kot ga more dati le domovina, kjer se je odrasla hči učila pri izkušeni mami, kaj je vzgoja. Prav vzgojnih poglavij je izseljenki ženi in materi najbolj treba.

Pogostni so primeri, da se Slovenka poroči z moškimi druge narodnosti. Bolj redki so možki, ki vzamejo tujko. Ugotoviti pa moramo, da so sorazmerno mnogo mirnejši in srečnejši zakoni s slovensko ženo. Znanih je namreč večje število nesrečnih zakonov med slovenskim možem in tujerodno ženo.

Vedno več je slovenskih družin in zato se manjša števila deklet, ki kot kuharice ali služkinje uživajo prav dober sloves in tudi lepe denarje služijo. Slovenke smo znane kot delavne, snažne in marljive; zato je vedno mnogo povpraševanja po nas. Imenujejo nas zdaj »Jugoslovanke«, zdaj »Avstrijke«, pa tudi »Slovenke iz gornje Italije«. Smatrajo nas za dobro vzgojene in lepega vedenja.

Mnogo svojega časa žrtvujemo Slovenke tudi tu v Argentini društvenemu delu: petju in igram. Dolgo in žalostno bi bilo poglavje o takih dekletih, ki so se zgubila, ker jih je življenje omamilo. To pa je nesreča velemestnega življenja.

Pozdrav vsem v domovini in po širnem svetu.

Jozefina Furlan,

Salguero 2109, Buenos Aires.

Slovenci v Buenos Airesu po blagoslovu.

Buenos Aires. — Najlepša hvala za pošiljanje Vaše revije »Izseljenski vestnik«, katere smo že drugo številko dobile. Prosimo Vas, da nam jo še vnaprej tako redno pošiljate.

Tukaj sva v hospitalu dve slovenski sestri: s. Gabrijela Verbič in s. Marija Zdanc. Za pošiljanje »Izseljenskega vestnika« smo Vam tembolj hvaležne, ker je med bolniki mnogokrat tudi kak Slovenec, oziroma Jugoslovčan, in človeka veseli, če mu lahko ustreže z revijo iz domovine, ki je izključno Slovencec na tujem namenjena.

Zato Vam izrekamo zahvalo za trud, ki ga posvečate tej reviji.

S slovenskim pozdravom

S. Gabrijela Verbič,

Hermanas eslovenas Hosp. Ramos Mejia,
calle Gral. Urquiza 609

Buenos Aires.

Brazilijska

Pernambuco. — Najprej Vas prelepo pozdravljam tamkaj v prelepi, mili in težko preizkušeni domovini. Sele sedaj, ko daleč od nje živimo, raztrošeni po svetu, spoznamo, kaj nam je ona. Primorani smo primerjati te kraje našega prisilnega bivanja daleč od nje in vidimo, da je naša mila slovenska zemlja pravi biser v okrilju srednje evropske lege, ki daleč nadkriljuje vse tomorske kraje v rodovitnosti, zdravju, podnebnju in kulturnih razmerah. Da bi se vsi doma o tem iskreno prepričali in ponosno dvigali jasno čelo in bistri pogled kvišku, kjer nas obdajajo naši pradedni očaki v Karavankah, Visokih Turah s slovensko Matro, Julijskih planinah, Ziljskih planinah — dediščina in zapuščina starodavnih Karnov. Da, Bog, domovina in bratje, to mora biti zarisano slednjemu od nas v srcu!

Naši tu v tej državi imajo silno težko stališče. So po večini sinovi sončne Gorisčke, a vlada tu ne pusti mnogo prostosti in to zaradi rovarjenja nekaterih tujerodnih društev. Izvzemcem je prepovedala šolanje in pridiganje v tujih jezikih. Vsi moramo biti ponovno priglašeni pri uradih. Je pač težko. Samo vlada bi mogla ublažilo poseči vmes.

Jaz sem sedaj zopet tukaj in menda tudi še ostanem. Dobil sem Vaš »Vestnik« v lepi novi, res zanimivi obliki.

S slovenskim pozdravom!

Missionario Rev. Pe. José Šiška,

Colégio Sagrado Coração
Rua Don Bosco, 551

Brasil—Pernambuco—Recife.

S. Paulo. — Dolžnost me veže, da se Vam prav iskreno zahvalim za »Izseljenski vestnik«, ki mi redno prihaja in pri naša rovice iz domovine, pa tudi iz drugih krajev sveta, kjer se nahajajo naši slovenski misijonarji. Kar se tiče moje osebe, stanja in delovanja, dosedaj še nisem mogel kaj dosti storiti zaradi učenja, ki ga bom končal šele po dveh letih. Tukaj v Braziliji se že nahajam 8 let. Gimnazijo sem dovršil v Torinu. Leta 1951. so me višji predstavniki naše kongregacije »Don Boska« poslali sem v Brazilijo nadaljevati bogoslovne študije. Tri leta »magisterija« sem izpolnil in uporabil v velemestu S. Paulo med rokodelci, ki sem jih poučeval v mehaniki, matematiki in sličnih predmetih. Med temi fanti sem nekoliko spoznal vso težo duhovne in telesne stiske, ki se večkrat opisuje z velikimi besedami v knjigah. Kakor se mi zdi, se bo ta kriza rešila le tedaj, kadar bo delavec do dobra poučen o vzvišenosti moralnih dobrin. In zato so mi Vaše besede vsedkar v pomoč pri izvrševanju dolžnosti med temi tujimi narodi. Se bolj so mi pa pri srcu Vaše besede: »Da, naša domovina je ponosna na svoje misijonarje, da neso tujim narodom ne samo križ, temveč tudi knjigo.«

Sprejmite noje misijonske pozdrave!

Fras Alojzij, bogoslovec (2. leto),

Instituto Pio XI

Colle Latino 290, Alto da Lopa

S. Paulo, Brasile.

Južna Afrika

Pella. — Pismo slovenske misijonarke. — Ponosna ter hvaležna svoji dragi rodni domovini, se kaj rada odzovem Vašemu vabilu. Saj se moram zahvaliti materi domovini, ki mi je dala telesno in duhovno življenje ter vzgojo. Le žal, koliko jih je, ki jim vzgoja ni vcepila ljubezni do domovine, vere in do naše lepe slovenske govornice. Ne morem Vam opisati svojega veselja, ko sem »Vestnik« prvič prejel. Ob naslednji številki, ki sem jo prejela pred dvema tednoma, pa sem začutila potrebo, da se oglasim.

Slovenski časopisi, ki jih tu v daljni Afriki prejemamo, so naša vez in ključ do naše mile slovenske govornice, do naše rodne zemlje. Brez teh bi nam bilo res težko, da, skoraj nemogoče, ohraniti materinsko besedo. Saj nas je tu tako malo, da se vidimo le redko kdaj, morda enkrat v letu in smo torej v nevarnosti, da polgoma pozabimo našo lepo slovensko govornico.

Julija je poteklo šest let, kar sem se izkrcala v Capetownu. 500 angleških milj severno od tega mesta teče velika reka Oranie. Na njenem južnem obrežju leže naši misijoni. Najubožnejši med vsemi našimi distrikti je Nomaqualand, kjer imamo lepo število misijonov. Smo v pravi pustinji. Zemlja je rodovitna, žal pa smo brez dobre vode. Letos smo dobili 1 in pol inče dežja, nezadostno v primeru s kraji v domovini, in vendar je to za naše ljudstvo največje važnosti. Prostorar dovolj za naše ljudstvo, ki se preživlja le z živinorejo. Vsak »boer« (kmet) ima kakih sto do tisoč ovac, par glav živine, vole, krave in osle za vprego. Kmetije so med seboj oddaljene od 10 do 40 milj. Le včasih se jim nudi prilika, da lahko kaj prodajo in si s tem kupijo najpotrebnejše; sicer pa iščejo pomoči pri nas. Nuditi pa jim moremo seveda le toliko, kolikor sami prejemo od svojih dobrotnikov iz Evrope —, ali pa smo tudi mi reveži z reveži.

Mnogokrat se čudim, od česa žive tukajšnje domače živali. Ves dan so zunaj, poleti in pozimi žive od paše, ki obstoji iz redkih bilk in grmičja. Sena za zimo ni; le ob deževnem času sem pa tja kdo poseje nekaj detelje, kar je za tukajšnjo živino, rekli bi, praznik. Sicer nizka in redka trava požene ob dežju tudi nad meter visoko.

Ko preneha dež, posejejo tukaj pšenico: brez oranja, le z brano zagrebejo seme. Tako je setev sev hitro opravljena. Polje ostane zapuščeno, dokler pšenica ne gre v klasje. Tedaj pa morajo postaviti po poljih »strašila« za množice mnogovrstnih afriških ptic.

Tudi vrtove imamo. Sicer tu marsikaj ne uspeva, a vendar je zelenjave za potrebo vedno v hiši. Kje dobimo vodo, me boste vprašali? Da, to je najtežje vprašanje. Pella leži ob vznožju bregov v nekaki kotlini; pod nami se zbirajo vse vode iz okolice. Kopati moramo 5 do 11 metrov globoko v zemljo, a voda, ki jo tako pridobimo, je precej slana, kljub temu pa se moramo v vseh potrebah z njo zadovoljiti. Zaradi svoje kotlinske lege ima Pella izredno vroča poletja in ne premrzle zime. Zato dobro uspeva sadje: breskve, marelice, dateljni, pomaranče, hruške, granatna jabolka, banane, grozdje. Posebno dateljni nam mnogo koristijo, ker jih lahko prodamo v obrežnih mestih.

Vsega tega pred 55 leti še ni bilo. Tedaj je prišel sem prvi misijonar — Francoz, ki je bil tudi prvi škof v tem vikarijatu. Po smrti leta 1952. mu je sledil kot škof Francoz Odilo Iages. Biva v Keimoes, 150 milj severno od reki Ora-

nie. Tu, kjer je bil pet let tudi moj prvi apostolat, sem zapustila svojo drago rojakinjo s. Mario Vincentino Novak.

Naša duhovna družina šteje 8 oseb, dva duhovnika in šest sester. Med seboj govorimo večinoma v francoščini. V posvetnih prostorih in po šolah pa angleško in — afrikansko. Ta zadnji jezik prihaja kot znamenje krajevne pripadnosti bolj in bolj na površje. Izhaja iz holandske in nemščine ter je privzel tudi mnogo mednarodnih besed. Govorica je nova, zato še neizoblikovana. Pred 20 leti so naše sestre po šolah še poučevale v holandskem ali angleškem jeziku. O šolah prihodujič kaj več.

Priporočam vsem bralcem v molitev in podporo naše ubožce, ki bodo vse povrnilo z molitvijo k Vsemogočnemu.

Sprejmite pozdrave Vaše rojakinje v Srcu Jezusovem!

Sr. Jeanne Elisabeth Pogorelec,
R. C. Mission Pella
Nomaqualand, Cane Province,
South Africa.

Francija

St. Privat — la Montagne. — Novic je mnogo, pa malo, kakor hočete.

Naša vožnja? Bržčas ste že kaj zvedeli o njej. Po Italiji smo potovali prav dobro in hitro, dasi so se vnele osi pri vagonih, najbrž niso bile nič namazane. Nesreče ni bilo nobene; malo dalj smo čakali, potem pa se odpeljali naprej. Francozi so nas veselo sprejeli, ker je bil to edini transport, ki je prišel v Francijo iz Jugoslavije. Gospod konzul, ki sedaj uraduje v Chaumont (Haute Marne), je uredil, da so bili tisti, ki niso vedeli za svoje sorodnike, brezplačno iz Chaumonta poslani v Carmaux (Tarn), kjer so dobili delo v premogokopih. Jaz sem odšel v St. Privat, malo vas, kjer je tudi g. Jančkovič s svojo družino. Tu smo začeli pisariti na vse strani, tu sem dobivamo tudi pošto.

Kje so naši ljudje? Raztreseni so tako, da jih ne bo mogoče vseh dobiti kar tako hitro. Svoj naslov sem dal v časopise — pišemo v Pas de Calais, Vienne, Tarn. Od vseh strani nam pišejo, da jim bolj slabogre, ker ni pravega prostora in pa ker ne znajo francosko. Obrnili smo se na gospode župnike. Odpisali so nam že in sporočili nekatere naslove. Gospoda Zupančič in Švelc sta še vedno na svojem mestu. Gospod Švelc bo pa najbrž kmalu moral zapustiti svoj kraj, ker je približno meje.

Vojnja se tu ne čuti, le strogi predpisi so glede potovanja in glede zatemetitve,

kar je seveda potrebno ob takem času. Učitelj g. Jankovič ima že dovoljenje, da sme h g. konzulu in k našim ljudem, jaz pa še čakam na to.

V svoj kraj ne morem. Tako so seveda tam ostale popolnoma vse moje stvari. Življenje tu sicer ne bi bilo dražje, pa je skoraj v vsaki vasi samo po en mesar, samo en pek itd. Ti lahko nekaj dražje prodajajo, ker so njihovi konkurenti v vojski.

Tu živimo precej mirno in se ni treba toliko bati napadov; meja je dobro varovana, zato teče življenje precej normalno. Bil sem pri tukajšnjem g. škofu in mi je dal svobodno izbiro, da ostanem tu ali da odidem domov.

Delavci bodo tu lahko dobili delo. Sedaj je malo težko zanje, ko so bili pregnani, a že v teh tednih, kar sem tu, se je že mnogo uredilo in se bo po nekaj mesecih bržkone še bolj, zato vsakomur svetujemo, da ostane tu in prebije ta čas kakor pač more.

Radio Ljubljana mi pošilja program. Vendar pride prepozno, ker pošiljajo številke še na moj stari naslov. Mnogi ljudje v Pas de Calais in po drugih krajih so slišali, kar sem po ljubljanski postaji naznanil glede odhoda delavcev nazaj na delo in izražajo zato upravi kar največjo hvaležnost — kakor tudi jaz.

Sli smo z doma še kak teden prezgodaj. Če bi pa bili odšli še prej, bi prišli sem prav ob najhujšem preseljevanju, ko nobeden ni vedel za drugega, niti kje bo sam obstal. Dosedaj je le okrog sto naših ljudi že našlo svojce, nekateri pa jih še iščejo.

Zdaj čakam na dovoljenje, da bom smel naše obiskovati, pišem vsak dan sem in tja. Ali bom ostal še tu? Če bom videl, da mi je nadaljnje delo onemogočeno, se bom vrnil, če pa bo primerno, bom ostal.

Tudi mene bo zelo zanimalo, če je kaj novega pri Vas. Ko se Vam (Družbi svetega Rafaela) prav iskreno zahvaljujem za Vašo plemenito pomoč pri našem odhajanju. Vam ob istem času tudi pošiljam prav iskrene pozdrave.

Stanko Grims,
izseljenski duhovnik.

(Naslov: Stanko Grims, aumônier yougoslave, St. Privat la Montagne, Moselle, France.)

St. Privat-la Montagne. — Sredi oktobra smo prejeli od izseljenskega učitelja g. Jankoviča pismo, iz katerega naj povzamem naslednja odlomka, ki nazorno pojasnjujeta nove razmere med našimi v Franciji.

»Se vedno se nahajam kot begunec tukaj. Sem je prispel tudi g. Grims, ki je po velikih težavah srečno pripeljal svoje ljudi semkaj. Sedaj pisariva na vse kraje

in iščeva naslove naših ljudi iz prejšnjega našega kraja. Počasi se nam javljajo. Jaz sem že dobil povabilo, da bi šel tja, kjer je g. Zupancič. G. Grims bi pa raje videl, da bi šla skupaj, kamor bova šla. Možno je, da odideva na jug države, kamor je odšlo mnogo naših, to je okrog 600 km od tukaj.

... Vse, kar sem si tukaj v osmih letih nakupil tako rekoč s pristradanim denarjem, sem moral sedaj zopet pustiti in kakor slišim, je že vse uničeno. Komaj sem si zadnja leta malo opomogel, pa zopet smola. Na vrnitev pa vendar ne mislim. Vztrajal bom, pa naj pride, kar hoče...«

Jankovič Janko, izseljenski učitelj,
Cité 3/6, St. Privat - la Montagne,
Moselle, France.

Nemčija

Gladbeck. — V zadnji številki »Izseljenskega vestnika« je predsednica Bratovščine rožnega venca gospa Ana Kostanjevec poročala še v polni zavesti svojega življenja, a danes ji to ne bo več mogoče, šla je v večnost. Silno nas je pretresla novica, ko smo zvedeli, da je umrla blaga voditeljica rožnovenske bratovščine. Bila je neustrahovana delavka, vneta za vse dobro, svojim otrokom prava vzgojiteljica in krščanska mati. Pri društvu je delovala vseh 25 let njegovega obstoja neumorno in prid vred, naroda in kulture. Bila je izvrstna govornica in igralka na odru; posebno nadarjenost je imela za pesnjenje priložnostnih deklamacij. Škoda le, da je bilo njeno zdravje zadnja leta bolj rahlo. V začetku meseca julija je morala v bolnišnico k operaciji, ki jo je dobro prestala. Po nekaj tednih bolniške postelje se je začelo kar naenkrat pri rani gnajiti in so jo morali še enkrat operirati. Po tej operaciji je po nekaj dneh, 16. avgusta, pri obvezovanju kar mirno zaspala. Pogreb je bil na dan 19. avgusta ob veliki udeležbi naših rojakov. Tudi gospodje z našega konzulata, kakor dr. Logar in izseljenski komisar Kranjc so se ga udeležili. Ob grobu je zapel pevski zbor »Vigred se povrnee. Poslovili smo se s solzami v očeh od rajne mamic. Naj ji bo tuja zemlja lahka, njeni rodbini pa naše iskreno sožalje!

Jernej Urh, predsednik,
Kat. društva sv. Barbare.

Castrop-Rauxel. — Le malokdaj imamo kaj poročati v našem listu »Izseljenskem vestniku«, a še takrat ko poročamo, imamo bolj žalostne novice.

Zopet nas je zapustila ena izmed naših rojakinj, ki smo jo položili v hladni grob tuje zemlje k večnemu počitku. Bila je to Terezija Furlan roj. Repoš, doma iz

Holandija

okraja Slovenske Konjice. Bila je zvesta članica tukajšnjega Katoliškega slovenskega društva. Zato jo je društvo sprejelo z zastavo na njeni zadnji poti ter ji v spomin položilo krasen venec na grob. Spremljalo jo je tudi nemško žensko društvo z zastavo. Pogreb se je vršil 15. avgusta 1939.

Drugih posebnih novic zaenkrat pri nas ni. Dela je vsepovsod sedaj obilo in že povsod primanjkuje delovnih moči. Razmere pa se zaradi tega niso mnogo spremenile.

Tukaj v našem kraju se malokdaj kaj novega zgodi. Vendar pa smo doživeli pretekle dni vesel dogodek, ko je družina Franca Boniška ml. dobila dne 17. avgusta 1939 prvi dorastek z ljubko hčerko. Franc Borišek ml. je podpredsednik tukajšnjega Slovenskega katoliškega društva in stoji v prvih vrstah za naše pravice in naš obstanek na tujem.

Za Kat. društvo sv. Barbare
v Habinghoru t:
Franc Borišek, predsednik,
Avgust Korošec, tajnik.

Zollhaus-Blumberg, Baden. — Iz nove slovenske naselbine. — V zadnji dvojni številki »Izseljenskega vestnika« ste brali sporočilo o novi naselbini Slovencev v Nemčiji. Med drugim tudi moj naslov, ki pa je prišel v list brez moje vednosti in mi je bilo malo neljubo, ali sedaj, ko je že v njem, naj pa le bo, samo pomanjkljiv je, treba je zraven še napisati: Kantine A. (Ravnal sem pač tako, kot pri vsakem dopisu, kjer ni izrecne želje, naj ime ostane prikrito. Op. ur.)

Ker sedaj od vseh strani prihajajo pisma, v katerih rojaki povprašujejo, kako je tukaj, naj bo s tem dopisom vsem odgovorjeno: Vseh slovenskih delavcev nas je tukaj 26. Delamo prav vsi v rudniku, kjer kopljemo železno rudo. Rudnik je star komaj štiri leta. Največ je zaposlenih Italijanov. Rudnik je precej nevaren, to pa največ zaradi tega, ker manjka izučeni delavcev-kopačev. Zaslužimo z nagrado do 9 RM. Delamo prav vsi na ših, akorda ne poznamo. Zato pa dajejo neko nagrado, tako da sem na primer jaz prejel pretekli mesec 783 RM. Delo dobi tu vsakdo, kdor pride, najraši pa imajo seveda kopače, katerih zelo primanjkuje.

Pozdravljam vse Karnapčane iz Vestfalije, ki mi tako zvesto pišejo, tako Juhanta, Koširja, Starca, Ovna, Lapajmeta in Zupančiča. Drugič se pogovorimo še kaj več.

Janez Kotar.

Lutterade. — Društvene novice. — Tudi letos je priredilo društvo sv. Barbare na dan 22. oktobra v prostorih Debie tradicionalno vinsko trgatve. Bila je zelo številno obiskana in je prinesla naši blagajni tudi lep prispevek, kakršnega nismo pričakovali. Udeležilo se je te slovenske narodne navade tudi več uglednih osebnosti, med njimi tudi gg. župan, župnik in adviseur kaplan Derkers. Pred otvoritvijo je pevski odsek pod vodstvom g. patra Teotima zapel nekaj narodnih pesmi. Po otvoritvi je spregovoril g. župan v holandskem jeziku in poudarjal lepo slovensko navado, obenem pa omenil težke okoliščine, v katerih poteka danes življenje človeštva. Nato je sledilo še več govornikov. Torej se zahvaljujemo našemu odboru in tudi vsem ostalim sodelavcem, ki so pripomogli k lepemu uspehu.

Stobe Ivan.

*

Podpisani se prav iskreno zahvaljujem vsem Slovincem, ženam in možem, dekletom in fantom v Lutterade in v Steinu, ki so tako požrtvovalno pomagali pri tej naši lepo uspehi vinski trgatvi. Prav tako se zahvaljujem g. Francu Hudalesu za podarjena jabolka.

Za Društvo sv. Barbare
Bogomir Garber,
predsednik.

Belgija

Eysden. — Dne 11. avgusta je umrl v bolnišnici v Maseyku Kotnik Stanislav. Moral se je podvreči operaciji, kateri je pa podlegel. Starši so izgubili edinega sina, ki ga bodo težko pogrešali; tudi pevsko in tamburaško društvo je izgubilo z njim dobrega in marljivega člana. Pogreb je bil v ponedeljek 14. avgusta. Udeležba je bila lepa, pred hišo so mu zaigrali tamburaši par žalostink v zadnje slovo, potem pa so se na pokopališču še pevci poslovili od njega z žalno pesmijo. Pevsko in tamburaško društvo »Zvon« izreka njegovim starišem globoko sožalje.

Društvo »Zvon«.

Zahvala.

Zahvaljujemo se vsem, ki so po izgubi našega ljubega Stanka prišli naju tolažiti ter z venci in cveticami tako lepo okrasili njegov oder. Posebno se zahvaljujemo mladini za toliko cvetja; prav tako tudi tamburašem in pevcom.

Mihael in Marija Kotnik.

Največji slovenski popularnovarni denarni zavod

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

Stanje vlog

420.000.000 din

Lasne rezerve nad

26.000.000- din

Dovoljuje posojila

proti vknjižbi. Za

vse obveze hranil-

nice jamči Mestna

občina ljubljanska

Novi naročniki

ki so v Ameriki dali svojo naročnino patru K. Zakrajšku, ko je bil tam: Iz **Clevelanda**: Jennie Strnad, 1415 E 51 Street; John Ponikvar, 1165 Nordwood Rd.; Julija Vidmar, 1349 E 67 Street; William Kenick, 982 E 63 Street; Auges Schmuck, 1249 E 67 Street; Anton Grdina, 1053 E 62 Street; Matija Kavas, 1569 E 41 Street; John Zakrajšek, R 2 Box 41; Frank Gartroza, 938 E 70 Street; Ivanka Oberstar, 1135 Nordwood Rd.; Frances Koshir, 1095 Addison Rd.; Mary Pestotnik, 6926 Kaedcker Ave.; Mary Gornik, 1153 E 63 Street; Mary Milavec, 1158 Nordwood Rd.; Mary Rigler, 1024 E 64 Street; Mary Lach, 1253 E 61 Street; Frances Modic, 1107 E 64 St.; Joseph Piks 1176 E 71 Street; Mary Cimperman, 1240 E 61 Street; Frank Toporish, 1415 E 39 Street; Anton Gregorich, 1176 E 71 Street; Katarina Gerbec, 1254 E 61 Street; Frances Judnich, 1041 E 74 Street; Ivana Merkun, 6220 Carl Ave.; Agnes Zadnik, 6618 Schaeffer Ave.; Frances Oranjem, 6326 Carl Ave.; Ivan Zorman, 6820 Edna Ave.; Marjana Kuharjeva, 1123 Addison Rd.; Matt Flajnik, 6050 Carry Ave.; Louise Lendaršič, 1144 Norwood Rd.; Rozalija Urbančič, 1172 Norwood Rd.; Va-

lentin Sebenik, 1372 E 53 Street; Anton Stanovnik, 6209 Bonna Ave.; Josephine Jereb, 1177 Norwood Rd.; Frank Perme, 1133 Norwood Rd.; Johanna Melle, 6806 Bonna Ave.; Anton Orehek, 1264 E 59 St.; Nick Tomc, 5815 Bonna Ave.; M. Colnar, 3731 E 77 Street; Joseph Lekan, 3568 E 81 Street; Fran Perko, 3554 E 81 St.; Mike Vreck, 3694 E 78 Street; Johanna Arko, 981 Addison Rd.; Marija Rakovec, 1095 Addison Rd.; Anton Slepko, 18504 Arrowhead Ave.; Martin Kostanjšek, 1124 E 68 Street; Johanna Kužnik, 1180 Norwood Ave.; L. R. Wess, 20571 Miller Ave.; F. J. Kern, 6235 St. Clair Ave.; — **Iz Clevelanda**: Lovrence Bandi, 1249 E 67 Street; Frank Stefančič, 231 E 200 Street; John Ropret, 19601 Kildeer Ave.; Ana Pinculič, 25931 Lakeland Bld.; Peter Zalec, 905 E 237 Street; Jennie Intihar, 851 E 216 St.; J. Jamšek, 861 E 222 Street; Anton Milavec, 20954 Nauman Ave.; Mary Bricej, Box 57 Noble Ohio; Alojzij Nemeč, 955 E 237 Street; John Zajc, 887 E 209 Street; Frank Hochevar, 21241 Miller Ave.; M. F. Intihar, 21491 Nauman Ave.; Frances Tepina, 920 E 220 Street; Josephina Straad, 1215 E 53 Street; J. Robert, 905 E 237 St.; Anna M. Maver, 17601 Harland Ave. — **Iz Chicaga**: Peter Prah, 1806 W 25 Street; Andrew Kavčič, 2313 S Seeley Ave.; Mary Kavčič, 1923 W 21 Place; Frances Rupp, 1820 W 22 Place; Mary Vastalo, 2045 W 23 Street; Mary Blai, 1750 W 21 Place; Ana Boncha, 1943 W 22 Place; Gregor Gregorich, 1931 W 22 Place. — **Iz Milwaukee, Wis.**: Anton Schiffrer 823 Mineral St. W.; Steve Hojnik 1007 S 38 Street; Paul Maierle, 1120 W Walker Street; Joseph Maierle, 1120 W Walker Street; Frank Ermenc, 5325 W Greenfile Avenue; John Tevz, 317 S Davidson Street; John N. Padedt, 1321 W Mineral Street; John Pautz, 1009 So Ioth Street. — **Iz Detroita**: Francis Srebrnak, 2701 Chicago Bld. — **Chisholma, Minn.**: John Schiffrer. — **Iz New Jersey**: Matija Grum, 59 Smith St. Bellewille. — **Iz West Allysa**: Ana B. Shell, 1005 So 61 Street. — **Iz New Yorka**: Mary Stare, 117 E 2nd Ave. — **Iz Brooklyn**: Frances Umek, 588 Central Ave. — **Iz Loretta**: Sebastijan Soklič, O. C. St. Francis College.

Vse te naročnike vljudno prosimo, da blagovolijo poagtitirati med svojimi prijatelji za naš list, da dobimo čim največ naročnikov med ameriškimi Slovenci. Kolikor več bo naročnikov, toliko večji bo list. Vse nove naročnike iz Amerike pozdravljamo.

Ostale nove naročnike priobčimo v prihodnji številki.